

ASSICURAZIONI GENERALI

1889. ÉVI MÉRLEGE.

BEVÉTEL.			Nyeresség- és veszteség-számla az A) mérleghez (1889).			KIADÁS.		
A tétel neve	Bevételek		Üzlet	Vagyon	Összes	A tétel neve	Kiadások	
	frt	kr					frt	kr
1. Díjtartók a múlt évről:	1961062.50					1. Visszonbiztosítási díjak:		
a) tüzbiztosítás	110819.29					a) tüzbiztosítás	2678174.04	
b) szállítványbiztosítás	246109.18					b) szállítványbiztosítás	786554.55	
c) jégbiztosítás	46338.61	2123220.40			2123220.40	c) jégbiztosítás	465765.82	3930403.91
2. Tartalék oly károka, melyek 1888. decz. 31-én még függőben voltak:						2. Károk:		
a) tüzbiztosítás	362945.31					a) tüzbiztosítás:		
b) szállítványbiztosítás	1571.86	610686.36			610686.36	kifizetett károkozások	frt 2,424,237.90	
c) jégbiztosítás						tartalék még ki nem fizetett károka	350,538.50	2774766.40
3. Díjak a törlesztés levonásával:						b) szállítványbiztosítás:		
a) tüzbiztosítás	6804602.14					kifizetett károkozások	frt 655,483.39	
b) szállítványbiztosítás	1601892.56					tartalék még ki nem fizetett károka	288,553.29	944036.08
c) jégbiztosítás	2318746.91	10725241.61			10725241.61	c) jégbiztosítás:		
4. Kötvénydíjak:						kifizetett károkozások	frt 1,994,554.07	
a) tüzbiztosítás	255481.74					tartalék még ki nem fizetett károka	1,950.91	1996504.98
b) szállítványbiztosítás	13171.55	353945.82			353945.82	3. Díjtartók 1889. decz. 31-én még folyó biztosításokra:		
c) jégbiztosítás	85292.53					a) tüzbiztosítás	1967313.51	
5. Tökeelhelyezések jövedelme:						b) szállítványbiztosítás	124714.94	
a) Értékekre adott előlegek kamatai	1922.05					c) jégbiztosítás	73612.76	2194541.21
b) Állam- és más értékpapírok kamatai s osztalékai	232742.83					4. Jutalékok:		
c) Kamatok váltóbeszámlálásból, folyó számlától és egyéb	61051.83	293716.71			293716.71	a) tüzbiztosítás	811480.75	
6. Nyeresség különféle értékesítések folytán:						b) szállítványbiztosítás	50523.14	
a) Értékekre adott előlegek kamatai	1922.05					c) jégbiztosítás	165720.36	1027724.25
b) Állam- és más értékpapírok kamatai s osztalékai	232742.83					5. Általános kezelési költségek:		
c) Kamatok váltóbeszámlálásból, folyó számlától és egyéb	61051.83	293716.71			293716.71	a) tüzbiztosítás	465218.24	
7. Az állam- és egyéb értékpapírok többléteértéke az 1889. decz. 31-iki állomány szerint számítva						b) szállítványbiztosítás	84729.80	
						c) jégbiztosítás	140992.59	690940.63
						6. Adók és illetékek:		
						a) tüzbiztosítás	193651.27	
						b) szállítványbiztosítás	7077.10	
						c) jégbiztosítás	14663.64	215392.01
						7. Az ellátás pénzár kamatai		
								16569.46
								17026.33
								38694.12
								539651.51
								578345.63
								13813094.19
								573247.30
								14386341.49

Nyeresség- és veszteség-számla B) mérleghez. Életbiztosítási osztály (1889).

1. Mult évi díjtartók	24588005.59					1. Visszonbiztosítási díjak			188964.11		188964.11
2. Tartalék 1888. decz. 31-én függőben levő károka	601166.57	23989002.02			23989002.02	2. Esedékes biztosít. eszközök fizetése:					
3. Díjtartók a) halálesetre szóló biztosításokra	4094970.06				312879.08	a) halálesetre szóló biztosításokról	1816419.89	305636.10			
b) eljárási szóló biztosításokra	596866.05					b) eldélre esedékes szóló biztosításokról	433802.71	133342.59			
c) éviarádókra szóló biztosításokra	144247.25	4830683.36			4830683.36	c) járásiokról	137468.25	3156.50			
4. Kötvénydíjak						Levonva a visszonbiztosítások fejében:					
5. Díjtartók átadott visszonbiztosításokra	63514.71				63514.71	a) halálesetre szóló biztosításokról	2398965.45	442135.49			
6. Elhelyezett tőkék jövedelme:						b) eldélre esedékes szóló biztosításokról	40269.80	29000.00			
a) Jelzálog követelések kamatai	76401.93					c) járásiokról	2349415.65	419135.49			
b) Értékekre adott előlegek kamatai	1183.54					3. Kötvény-visszavásárlások					
c) Állam- és más értékpapírok kamatai	772196.57					4. Díj- és költségek:					
d) Folyó számlák kamatai	21500.09					a) Halálesetre szóló biztosítások	21009732.18	361552.17			
e) Az ingatlanok tiszta jövedelme	243259.88					b) Eljárásokról szóló biztosítások	5139529.68	17971.29			
f) Életbiztosítási kötvényekre adott előlegek kamatai	140891.86					c) Járásiokról	1592255.54				
g) Életbiztosítási kötvényekre adott előlegek kamatai	1255433.87					5. Orvosi díjazások	27431487.40	379523.46			
h) Értékekre adott előlegek kamatai	1024533.78					6. Díj- és költségek:					
i) Állam- és más értékpapírok kamatai	1024533.78					a) Halálesetre szóló biztosítások	21009732.18	361552.17			
j) Kamatok váltóbeszámlálásból, folyó számlától és egyéb	232742.83	293716.71			293716.71	b) Eljárásokról szóló biztosítások	5139529.68	17971.29			
7. Nyereség-egyenleg különféle értékesítések folytán						c) Járásiokról	1592255.54				
a) Értékekre adott előlegek kamatai	1922.05					6. Díj- és költségek:					
b) Állam- és más értékpapírok kamatai s osztalékai	232742.83					a) Halálesetre szóló biztosítások	21009732.18	361552.17			
c) Kamatok váltóbeszámlálásból, folyó számlától és egyéb	61051.83	293716.71			293716.71	b) Eljárásokról szóló biztosítások	5139529.68	17971.29			
8. Az állam- és egyéb értékpapírok többléteértéke az 1889. decz. 31-iki állomány szerint számítva						c) Járásiokról	1592255.54				
						7. Kamatok a nyereséggel biztos. javára	27099.64	27099.64			
						8. Leírás követelésekre					
						9. Kamatok a nyereséggel biztos. javára	27099.64	27099.64			
						10. Leírás követelésekre					
						Nyeresség					
						Összesen					

VAGYON. Az ASSICURAZIONI GENERALI vagyonállása 1889. deczember 31-én. TEHER.

A tétel neve	A		B		Összesen	A tétel neve	A		B		Összesen
	forint	kr	forint	kr			forint	kr	forint	kr	
1. A részvényesek adólevelei a tőke be nem fizetett részéről	1837500		1837500		3675000	1. Alapítók	2625000	2625000	5250000		
2. Ingatlan bírtok:						2. Tökök	1312500	1312500	2625000		
a) városi telkek	4664303.18		4664303.18		7336389.34	3. Tartalék az értékpapírok árfolyam-ingadozásának fedezésére	654626.07	533827.53	1190453.60		
b) földbírtokok (gazdasági leltárral)	2972086.16		2972086.16			4. Ingatlan tartalék	40000	40000	80000		
c) 1889. decz. 31-én még el nem adott gazdasági termékek a társaság földbírtokából	108259.02		108259.02			5. Tartalék a káros követelések fedezésére					
3. a) Kötvénydíjak a társaság életbiztosítási kötvényeire	2545998.27		2545998.27		108259.02	b) Díjtartók még érvényben levő biztosításokra:					
b) Aktív életjáradékok és jelzálog által biztosított, a tőke halálakor főlveendő tőkék vételára	33345	2579013.27				a) A mérlegben	2194541.21		2194541.21		
4. Kamatozó jelzálogilag biztosított tőke-kölcsönök ingatlalokra s jelzálog ovt. tartozók kivételével	1415041.82		1415041.82			b) A mérlegben	20634162.01		20634162.01		
5. Kölcsönök letétmentésére állam- és más értékpapírokra	29870.11	22820	32690.11			7. Tartalék bejelentett, de december 31-én még ki nem fizetett károka:					
6. Állam- és más értékpapírok	4380563.01		4380563.01			a) A mérlegben	641043		641043		
7. Váltók s társaságok	556139		556139			b) A mérlegben	419135.49		419135.49		
8. Előlegek a jelzálog-ostályok (alapítók, l. cikk c) pont)	301469.73		301469.73			8. Orvostalék az életbiztosításban II. tábl. 352.20.03	434422.19		434422.19		
9. Pénzes folyó számlák különböző bankoknál és hitelintézeteknél	633180.46		633180.46			9. A hivatalnokok ellátási pénztárának vagyon	370401.33		370401.33		
10. Készpénz-készlet a tiszti és vezényel igazgatóságok pénztárában	317888.52		317888.52			10. Jelzáloghitelzetek	682834.43	33112.96	715947.39		
11. Készpénz-készlet a tiszti és vezényel igazgatóságok pénztárában	7230.83		7230.83			11. Ezenleg a visszonbiztosítók számláján	1819399	3717.23	2101122		
12. Maradvány a visszonbiztosítók számlájából	29280.70		29280.70			a) az intézet főkönyvének számláján	882248.15	52195.05	934443.20		
13. a) az intézet főkönyvének számlájából	1044724.49		1044724.49			b) az intézet főkönyvének számláján	569966.01	474477.60	1084443.61		
14. a) az A mérleg folyó számlájából	392000.27		392000.27			12. Előlegek a kölcsönök és biztosítók gyűjtésére	594978.13		594978.13		
b) Adóssok jelzálogkövetelésekre hitárolások kamatokkal	3290.01		3290.01			13. Góldschmidt alapítvány	568.92		568.92		
c) Letét közzeg és biztosítók gyűjtésére	563966.01		563966.01			14. Góldschmidt alapítvány	4977.50		4977.50		
d) Letét Góldschmidt alapítvány	3000		3000			15. Felsőház nyereség	3000		3000		
e) Díjtartók átadott élet-visszonbiztosításokra	700332.35		700332.35			16. Felsőház nyereség	340354.69	313083.79	653438.48		
17. Biztosítók a visszerények a társaság összes hivatalában, üzletlátk, papír és nyomtatvány az összes raktárakban											
18. Előlegesen jutalékok és szerződési költségek	10464313.43	34167115.61	44631424.04								
Az 1889. deczember 31. a jövő évre érvényben maradó díjtartók értéke:											

A cs. kir. szab. Assicurazioni Generali központi igazgatósága Triesztben: Dr. Bazzoni Richard, Besso M., Báro Bruck Ottó, Dr. Calabi R., Dr. Maurogonato L., Báro Morpurgo József, Segré V. — A vezérigazgató: Besso József.

Magyarországi vezérigazgató Budapest az intézet saját házában, Dorottya-utca 10. szám.

21. SZÁM. 1890. BUDAPEST, MÁJUS 25. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a egész évre 12 frt. Csupán VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt. Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott világi díj is csatolandó.

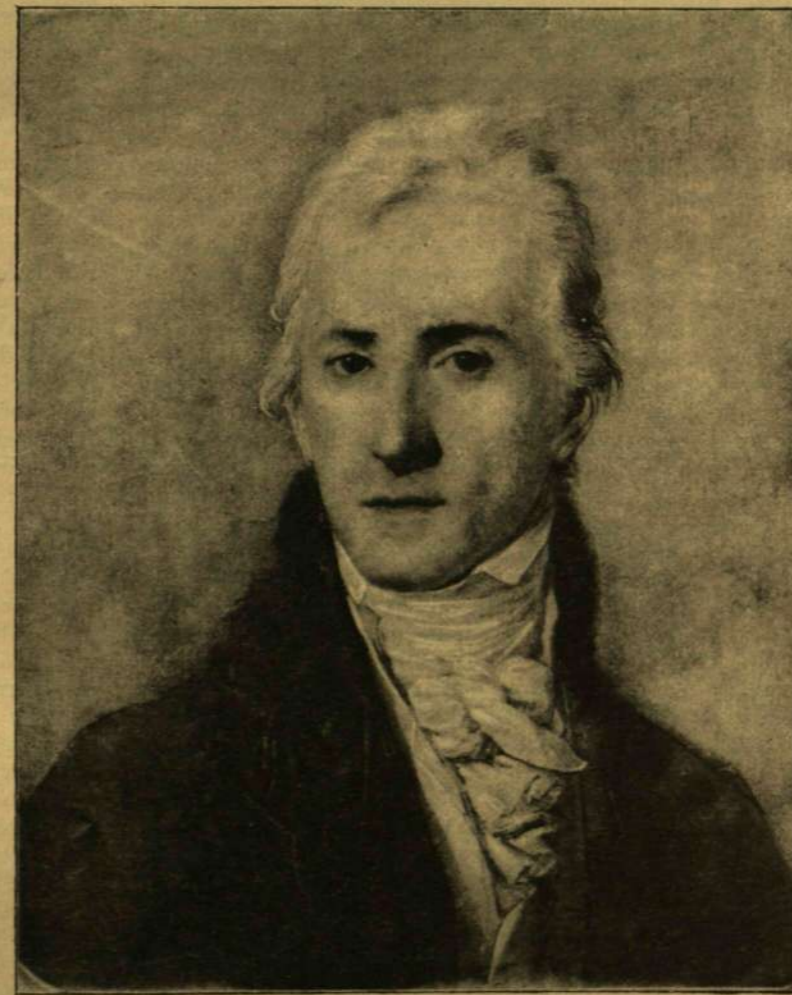
HORATIUS ÉS KAZINCZY.

Írta: BEÖTHY ZSOLT.

(Vége.)

Horatius pisói levele sem költészettan a szó igazi értelmében, csak Quintilianus s utána a későbbi római írók neveztek el poeticának s állították ezzel némileg hamis világításba.

A mi szerkezetét illeti, sokkal szélesebb, lazább és töredékesebb, mint a Kazinczy-féle levél. Csak egy lépéssel fejlesztette tovább a klasszikai poetikának és bírálatnak hagyományos verses műformáját, az epigrammot. Görög és római költők ily verses apróságokban, műtárgyak és képmások képzelte felirataiban, majd csak mint a rövid és csattanós kifejezés hatásos formájában, ismertetve magasztalták a művészet nagyjait és alkotásait, magyarázták és védelmezték saját műveiket, korholták és tanították közönségüket, csufolták a kontárokat és szidták kritikusaikat. A görög és római anthológiák epigrammaiból a sugaraknak egész özöne árad az antik világ műfel-fogására és irodalmi életének jellemző mozzanataira. Ilyen poetikai epigrammokat, egész gyűjteményt fűzött össze Horatius a pisói levélben a nélkül, hogy igazán egygyé öntötte volna. Valószínűleg hosszabb időn keresztül jegyezte a költészetre vonatkozó gondolatait, s alkalom adtán ezekből állította össze hires levélét. Már élete vége fölé járt. Érezte a kor sulyát, mely «szerelemtől, bortól, tréfától s végre a lanttól is megfoszt bennünket.»³⁸ Elhízott, elkényelmesedett s a költészet hevítelei és a város izgalmi helyett szívesebben szunyókált a sabinumi villa márványpadján, vagy nézegette csöndes gyönyörűséggel a természet pompás képeit maga előtt. Öregségén nem szomorodott. Megnyugodva jelenében, hálásan gondolt múltjára, mely dicsőséget, barátokat, s ezt a villulást és agellust szerzte neki, ezt a kedves anyát gyertyános kertjével, hús patakjaival, lankás földjeivel és zöld hegyeivel. Költészetének közöni,

JÓZSEF FŐHERCEG FIUMEI KERTJÉBŐL.
Gróf Zichy Ágostné fényképe.

MAGYAR KIRÁLYI TESTŐR.
Herdliczka A. őrnagy fényképe.

CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI ARCIER-TESTŐR.
Herdliczka A. őrnagy fényképe.

A DETUNÁTA DÉL FELŐL.
Léczy Lajos fényképe.

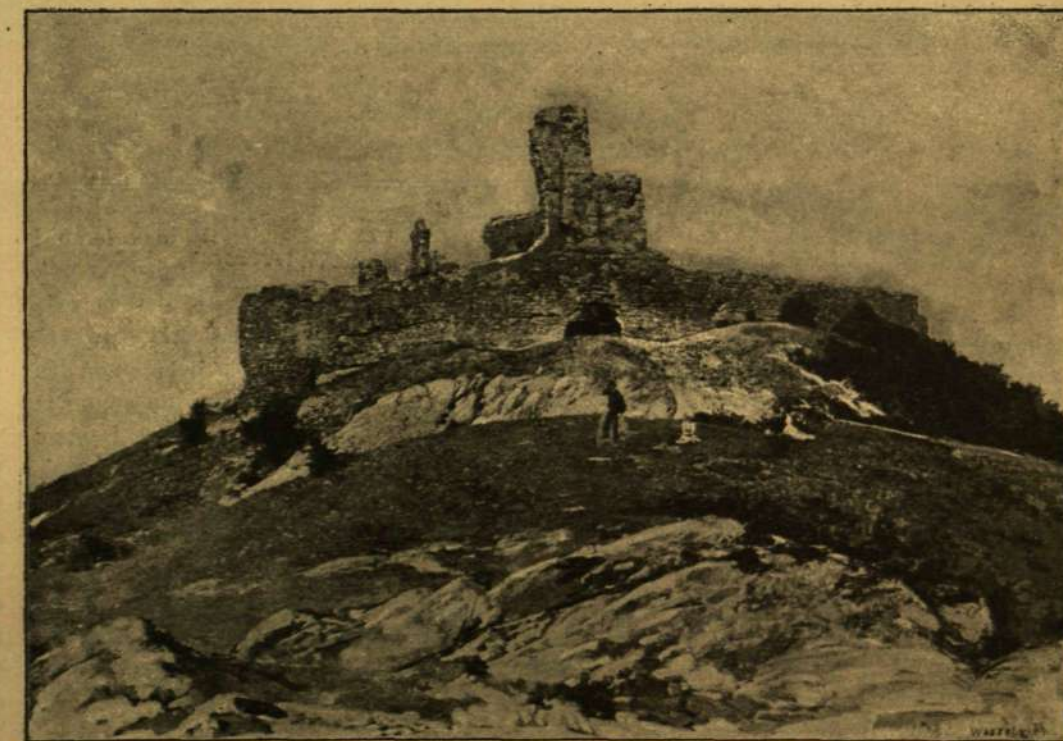
TENGERPARTI RÉSZLET ABBAZIÁNÁL.
Gróf Zichy Józsefné fényképe.

CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI GYALOG-TESTŐR.
Herdliczka A. őrnagy fényképe.

CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI LOVAS-TESTŐR.
Herdliczka A. őrnagy fényképe.

VILÁGOS VÁR.
Bohus László fényképe.

Az áradó dicséretnek, a viszonzásra váró rózsanyilak ideje lejárt; nem bájoitak el s nem igaztek meg senkit többé. Az ifjak kegyetlen erélylel haladtak előre a maguk útján. Kazinczynek legrégibb és legbensőbb barátját, Dessewffy Józsefet, csak imént sujtották le Bajzáék a Coznersations-lexikoni pörben; most ő rá támadtak kiméletlenül, hogy egy magyar főpap német munkáját fordította. Kazinczy *Pannonhalmi újjában*, melyet május 2-dikán az akadémiának is bemutat, keserűen kiált föl, hogy «borzad már a párduczos Árpád éneklőitől s szégyell társoknak tekintetni.»⁷⁹ Schedel lakásán találkozik velök, s egy valóban drámai erejű és érdeklő jelenetben ütközik össze Bajzával, Schedellel és Fenyérvél, kik kereken felmondják neki a hódolatot.⁸⁰ Bajza fenyegeti, hogy új támadást mér rá, s az agnak reszkető ajkán, életében először szaladnak ki a szenvedély szavai. Irodalmi dűlők, kiknek éretlen gög-jét, szemtelen vadságát, neveletlenségét, nem az ügy szerelmé, hanem személyes tekintetek gyűlaszták tüzzre!⁸¹ Még néhány nappal utóbb is azt írja Kisnek: «A hetvenkét esztendő öreg és a

⁷⁹ Pannonhalmi Út, 45.
⁸⁰ K. Levelei Kishez, II. 371—373. Levelezése Guzmicsal.
⁸¹ K. és Guzmics Levelezése, 264. s. k.

huszonhét éves ifju bennem együtt van, s én tudok ölni méltósággal.»⁸² Nem ölni, csak halni tért haza, azzal a tudattal, hogy elméletének, rendszerének, életre hatásának immár vége. De nem halt vigasztalanul. A széphalmi tőjék, melyet huszonöt évvel korábban oly lelkesen köszöntött, nyájas mosolyával talán után talált elborult szívébe. Talán behangzott hozzá egy arató leány dala s egyszerű, természetes és magyar hangjával megnyitotta sebé, melyet ugyanennek a hangnak tudós harszói ütöttek rajta. Bizonyára eszébe jutott, hogy, bár elmélete összeomlott, de a győztes tábor az ő lelkéből vette tüzet, s utóljára is az ő eszményét, a magyar kulturát, fogja győzelemre vezetni.

A gigászi, tragikai sorsot, mely fölemel a midőn lesújt, némán és megindítóan tolmácsolja az az arczék, melyet Kazinczy utolsó éveiből a széphalmi mauzóleum őriz. A csapás fájdalom szől hozzánk fakó, elvénhedt, redőkkel borított arczáról; előbb oly éles szemei értetlenül és bizonytalanul néznek maguk elé. Az ember, a ki megtört. De fehér hajának kuszált koszorúja egy veszi körül fejét, mintha ezüst glóriával környezné a győzött, a ki megdicsőült.

⁸² Kazinczy Levelei Kishez, II. 373.

PÜNKÖSD ÜNNEPÉN.*

Piros pünkösöd napján Mit kérjek, mit kérjek?... Hófehér galambját A világkének!... Mert akkor lesz földön Az istennek lelke, Ha a világzúbe Azt körülölelte!	Egyik vérbe' gázol, Másik könyve' furdik; Az erős a gyöngét Letiporja földig... S morzalékért míg küzd Hangyaboly módjára, Kincseinek tüze Legjavát dobálja.	Hófehér galamb, szállj! Hadd lebege szárnyad, Messe-kék határid Körül a világnak!... S zsarnokok szívébe, Kiket a föld retteg, Hints az égi mézből, Hints egy drága cseppet!...
Lejár a szentlélek Már századok oltá, S az emberi szívbe Ma sincsen beoltva... Önző földi érdek Örvénylik fel abban... És az emberiség Vergődik a habban!...	Az egész világ egy Háborgó tüzláva, Ki-kitör belőle A sustorgó pára, Hogy a bűnös földre «Bánom-hamvat» hint-en... El-elalszik újra, De nyugalom nincsen!...	S hol a testvér ember Testvér ellen fordul; S jogait bitorlja, Erőszakkal s orvul; Szárnyad érintésén Hadd viruljon újra: A testvériségnek Rózsakoszorúja!...
Szállj fehér galamb! szállj Olajággal, mézzel! A míg minden szívet, Lelket megigézel... S egy közös nagy eszme Gyújtja azt szent lángra, S egy közös oltárról Tör az égnek lángja!	Ajkaid égő csókját Nyomd rá a világra!... Hadd nyiljék ki, rá a Szeretet virága!... S hol a fagyos börtön, S hol a máglyák égnék,* Legyen új tavasza Az emberiségnek!...	

Illyés Bálint.

* Vonatközös, mint két szélsőségre: Éjszaki Szibériára és Kelet-Indiára, hol még ma is szokásos az emberáldozat.

A KEMÉNYSZIVÜ.

Elbeszélés.

Irtá

GYARMATHY ZSIGÁNÉ.

I.

Csak tizenöt éves volt, midőn szolgálatba hajtotta fejét és tizzel korosabb, mikor örökre felmondta a szolgálatot.

Gyöngé, halvány leánya volt, s midőn az édes anyja megtudta szándékát, így szólt hozzá: — Maradj még itthon, kicsi Kata. Gyöngé vagy te az idegen kenyerre, úgy tartják, hogy sós és kemény is az a kenyér!

— Elmegyek, édes anyám!

— Gátat nem rakok elődbe, ha így van elrendelve, akkor ügyis menned kell, valamint elmenne szegény édes apád is, a ki egyedüli gyámolunk vala... de hát a jó Isten a mindnyájunk erős támasza, ha magához szólítja szegényt, akkor meg nem feledkezik rólkunk sem.

De a kis Kata, bármily vallásos érzelmű volt, mégis úgy hitte, hogy nem lesz felesleges, ha valamivel ő is támogatja gyöngé édes anyját, a kire innár rászakadt minden teher. Bár leg-

szárnyaival lecsapokdja magáról a port és óvatossan megindul a kert felé. Erzsók nyomban utána, a tyúk gyanútlanul sétál át a hajdani sövénykerítés helyén, a hol rózsaszines tövisgombák kukucsálnak ki a csalán közül és át lép a szomszéd csűrös kertjébe. Gyanútlanul követi Erzsók... És a mint a szalmakazal mellett megmozdul valami, János gazda leshelyéből azonnal odalö, talál és a leány sikoltva terül el a kaza alatt.

— Hát nem a kutya vala? — kérdi János gazda, miközben fületövé megvakarja, különös nyugalommal teszi hozzá: — pedig én a kutyát akarám meglőni.

A leánynak jobb karját és csipőjét érte a göly, úgy, hogy örökre megsántult és jobb kezébe tűt vagy sarlót soha sem foghatott többé... és a szomszéd még egyszer kijelentette az összegyűlt népség előtt, hogy ő a tojásévó kutyát akarta lelőni; jósántából adott a leánynak két piczulát — husz egész krajczárt! — És ezzel a dolog befejeztetett, anya és leány teljesen ki voltak elégitve, mert a mint állították: hallottak ők már olyan esetet is, hogy egyik ember egészen meglőtte a másikat és még sem fizetett egy krajczárt sem. Így hát legyen hála a jó istennek, hogy a «szép kis szikrát» nem találá halálosan a göly! Senki sem volt ezért halásabb, mint a Kati és senkinek sem volt erre kevesebb oka, mint neki.

II.

Tehát a kis Kata szolgálatra hajtotta a fejét, be is szegődött a szomszéd városba; a «gunya» már be van csomagolva a hófehér tarisznyába, holnap hajnalban indul az útra. Az a nagy út egy órányi gyalogjáró föld haj! de a végében ott van az, a mi leszakítja szülőfalva otthonától! Az utolsó nap nagyon szomorú és mégis olyan gyorsan röpi, mindjárt a negyediké bűvik az áldott nap és még sok minden áll előtte. Kapja a korszót és gyorsan halad előre azon hely felé, mely előtte minden gyönyörűség fogalmát összpontosítja. A szántóföldek közé ékelve van nekik egy parányi rétyök, a tét közepén egy óriási vad körtvefa terjeszti szét terebélyes ágait, egyetlen fa a határon s mint minden kivételes helyet foglaló régi fa Erdélyben, úgy ez is a «Rákóczi fája» erőll is, mint annyi társáról, azt állítják, szájhagyomány után, hogy Rákóczi fejedelem alatta pihent, mikor megsebesülten Várad felé tartott; a pihenés üdülést adott és ennek emlékére a fejedelem itt hagyta azt a gyönyörű keleti szőnyeget, melyen akkor pihent, s mely most a kicsi templom ürüszalátá felé.

Tehát a barna szántóföldek között az a parányi zöldelő rét olyan most ápril közepén, mint egy aranyesillagokkal himzett zöld bársony ürüszalaterítő. Közepén a fehér virággal borított körtvefa, mint egy óriási virágbokréta, a fa bronz-szín törzse az antique kehelyé hozza.

A rét keskenyen kiszögellő sarka két szikla közül előbugyanó forrásba végződik. Kata megeríti korszóját és visszamegy a «Rákóczi-fa» alá; körülötte az egész határon foly a szántás, átellenben lankás domboldalon a temető; egy egészen új fejfa kimagaslik a többi közül, a fiatal leány szelid kék szemeit arra az új fejfára függeszti, aztán mélyen felsóhajt. Háta mögött erős ostopattogással «habé ha, csá Mozsár!» kiáltás hallzik s egy hetyke legényke, Mihály Marci Andris, úgy fordítja ekéjét vissza, hogy ökrei az özvegy rétyét tapossák. Ostopattogás, cságtatás s a frissen hasított barázdák párája tölti meg a léget és e tavaszias zajt, illatot egészen teszi a pacsírták kedves éneke. A fiatal leány szíve egészen megteleik ezzel az öseréjű gyönyörűséggel és melle sebesen hullámszik, életkedve átöleli az egész mindenséget: jó istenem, milyen szép a te világod!

A felszántott barázdák, «mintha lába kelne valamennyi rögnek», megelevenülnek látszanak: száz meg száz acélfényben rezgő madárka billeg a friss felületén; mikor ember és barom közeledik, akkor kissé fölreppennek, de a más pillanatban már csicseregve csapnak vissza a barázdákra. E közben a rét széléről bájos énekkel emelkedik fel egy pacsírtá, Kata utána néz és felkíséri tekintetével a ragyogó magasságába, az ének még mindig hallzik, de a madár már csak akkora, mint egy parányi gomb, aztán elnyeli a habzó fehéres kékség, nem látszik belőle semmi, csak éneke zeng még bájosabban. Abban a pillanatban, a mint elhallgat, mint egy ledobott lapdácska hull alá a rét szélére; a fiatal leány gyorsan ott terem, és azt fürkészi, honnan szállnak fel azok a kedves éneklő kis jószágok? S míg így gyermekkorra tünő boldogságába elmerül, egyszerűen csak véghetetlen fájdalom szorítja össze szívet: mi lesz holnap ilyenkor? Éppen így fognak énekelni a madarak, ilyen zöld lesz a rét, így fürdik a virágos a tündöklő fényben... de ő már akkor nem lesz itt! Szétekint: a frissen szántott földesíkok közül most már világosan látszik egy avarszin szántatlan földdarab; tehát ezen a fordulón az ő egyetlen földcsékjűk szántatlanul maradt? Pedig az a földeske adta a télire való kenyeret. Igaz, hogy tavaly, sőt még az előtt sem volt nekik lábas jószáguk; de az édes apja ács volt s egyik gazdának utcaajtófelet faragott, s betűt és tulipánt «himez»-ett rá, a másiknak ha «halottja érkezett», himes fejfát készített s ezek aztán cserébe megszántották a földet, behordták a termést s így csak megelégedtek valahogy; de mi lesz ezután? ... És minél bájosabban penggett a főlzálló paczírtá, s minél vigabban zattogtak az ostorok, annál mélyebb bánat súlyosodott a fiatal leány szívére: egyszerre csak megeredtek könnyei és kőtenyével elfedte arczát.

Ez alatt kezdtek az ekéket, boronákat felrakosgatni a szekerekre s az ökröket pedig cságtatták kifelé. Mihály Andris ismét úgy intette a sorát, hogy ökrei okvetlenül ne azt a földet tapossák, a mi az övé, s így újból a rétre igyekezett. Mikor meglátta a síró leányt, visszahökent s zavarában nem tudott okosabbat tenni, mint hogy megkérdeje: — Ugyan miért sírsz, kis Kata? — Az a szomszéd, a ki nyomorékká tette a «szikrát» s ezt nagylelkűen két piczulával kiegyenlítettte, nyers hangon szólt oda a legényhez: — Azt ugyan tudhatnád, hogy miért sír! — s a temető felé intett.

Andris még nagyobb zavarba jött, heves vére elfutotta különben is piros arczát s ez a felhevülés egy jó gondolatot szült, egy olyan gondolatot, melyért az a szomorú, szép fiatal leány egész életére hálát fog érezni, mert a hála nagysága nem az elkövetett jótét nagyságától függ, hanem egyedül attól, hogy mennyire nemes érzésű talajba hullt. Andris megbökte ostroma nyelével a szomszédot s azután oda mutatott a felszántott határ egyetlen parlagon maradt földjére s azt mondta, hogy: hát sírhatsz azért is szegény feje! — Mondasz valamit, ösém? — Aztán a felkészült gazdákköz fordult: — Tudjátok mit? egy barázdá hasításnál nem esik több egyikre, ha mind beállunk az özvegy Pál Pap Ferenczné földcsékjébe... —

Rajtam ne muljék! kiált a hetyke legény és erőset csattintva ostorával, elsőnek állott be a szántóba.

Az a hang, az a csattintás s az a piros arcz mélyen bevésődött a kis leány szívébe s midőn néhány pillanat múlva az ő földjűk is felszántva barnállott és köszönteni mondott a szomszédok jószágáért, hálát egyedül a legény iránt érzett, hiszen annak jutott eszébe az egész.

S a mit ez után érzett, az épen nem tette könnyebbé a szülőfalutól való megválást.

III.

És a kis Kata rövid időn meggyőződhetett róla, hogy az idegen kenyér valóban sós és kemény. Legalább az a kenyér, mely az ő osztályrészébe jutott, az volt. Panasza nélkül túrta a durvaságot, s még édes anyja sem sejtette szenvedését! Iszen a kis Kati boldog lehet, mert ép kéz-láb; bezzeg szerencsétlen az a másik, a szegény nyomorék, a kinek immár nem is lesz e földi életben semmi gyönyörűsége. És hogy még is legyen a szegény nyomoréknak is valami földi gyönyörűsége, az édes anya mindig hálálkodva fogadta, ha fiatalabb leánya — az, a ki boldog, mivel hogy nem nyomorék — átadta csekély kezesményét a «szikra» részére. És a széles arcú, piros, kövér nyomorék kezdte magát beletalálni abba a helyzetbe, hogy a ki ép kéz-láb, annak a nyomorékért kell dolgozni s hova, tovább mind több-több hajlamot érzett magában a szép ruhák iránt.

Hát nincsen neki egyebben öröme, gondolta a kis Kati is és észre sem vette, hogy ő maga azért köhög, mert a «szikrának» vett tulipános mellrevalót, a ki pedig meg nem hűlt volna a vigan lobogó kályha előtt. De hát szegény úgy vágyott egy cifra mellrevalóra. Neki még lehet az életben öröme, — gondolta a kis leány, — és szívében a boldogság sejtelve édes merengésben ringatta: az a bájos tavaszi nap, a pacsírták énekével, ostopattogással és... és mégis csak boldogabb ő, mint a szegény nyomorék, a kit soha, soha sem fognak férjhez vinni... És ilyenkor mély hálát érzett ép volta miatt.

Szolgálat első felévében találkozott Andrisal a heti vásáron; a hetyke legényke, hogy épen szóljon valamit, azt kérdezte tőle: — Hát mit izensz haza, kis Kata?

A kis leány erre a mód nélkül figyelemre összerendezett — Istenem milyen jó ez az Andris! — gondolta — és nyomban ki is mondta. Elpirult, szemét lesütötte és az indulattól akadozó hangon kezdte: — Mindég, mindég olyan jó volt keed Andris... áldja meg a jó isten... soha sem tudnám elfelejteni, hogy akkor... tudja az utolsó napon is mit tett éretünk... úgy fájt a szívem, hogy parlagon maradt az a föld... de este felé megvigasztalta a jószágával... áldja meg az Isten! Aztán ezentul is valahányszor találkoztak, a kis leány olyan hálással nézett rá, hogy a végén Andris elhítte, mintha igazán nagy hálával tartozna neki a szikra s mintha ő, Andris, valóban olyan nagyon jó lenne.

Pár év múltán a kis Kata olyan helyre akadt, a hol puha volt a kenyér, emberi a bánásmód. Művelt uri házhoz négy kis gyermek mellé vittek. A jó bánáshoz jó volt a fizetés is, — mert a kik kutyának tartják a cselédet, azok díjazták a leggyöngyöbben... De a nagyobb fizetés arra volt jó, hogy a «szép kis szikra» még kövőbbre hizzék s még cifrábban öltözökjék; aztán az édes anya is kezdett betegeskedni, odahaza minden külső dolgot napszámos végzett s így alig-alig télt a kis Katinak tisztességes ruházatra. Hej pedig volt egy dolog, a mire véghetetlenül vágyott: e vidék leányainak gyermekálmá, serdülő koruk költői ábrándja mind, mind egy párta körül összpontosul: egy lengő szalagu, fehér gyöngyös párta körül, melyet, midőn először tesznek fel a remegő konfirmáló leánya fejére, azzal akkor egyúttal nagy leánynya avatják, aztán, midőn afehérgyöngyös párta utószor érinti a leány fejét, az a nap a vidám leánykor utolsó napja: konfirmáláskor először, esküvő alkalmával utószor van a leány-főn párta.

A kis Kata gyászban volt, midőn konfirmált, s így fejét fekete kendő borította... de lesz majd egy nap, mikor ott fog tündökölni az ő fején is a párta, bár sütné akkor a nap, mert semmi sem szebb, mint mikor az esküvő pár ott áll a kis templom piacán és a keskeny magas ablakon besüt a nap és a párta gyöngyén ragyogva török meg sugara. Aztán felrezen és utána gondolja, hogy nemcsak akkor, addig is fel fogja ő tenni a pártát, minden templomba menéskor felteszi; csak segítse már egyszer hozzá a jó isten! (Folyt. köv.)

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Irtá VERNE GYULA, francziából ford. HUSZÁR IMRE.

(Folytatás.)

IX.

A mely a földgömb lakóit valóban érdeklő részleteket tartalmaz.

A washingtoni kormány tehát most már tudta, mily helyen fogják Barbicane és társai végrehajtani műveletüket. A távirat hitelességéhez nem férhetett kétség. A zanzibári konzul sokkal nagyobb bizalmat érdemlő ügynök volt, hogysem a jelentésért csakis fantáziával lehesen fogadni. Egyebiránt táviratát későbbi sürgönyök is megerősítették. A «North Polar Practical Association» mérnökei csakugyan a Kilimandzsaro déli lejtőinek tövében, az afrikai Wamasai területén, mintegy 400 kilométernyire a tengerparttól nyugatnak, valamint az egyenlítő vonala alatt, közeledtek óriási művek befejezéséhez.

Hogyan telepedhettek meg titokban e félreeső országban, ama híres hegnyél, melyet 1849-ben Rebviani és Krapf fedeztek fel és később Ehlers Ottó és Abbot utazók másztak meg. Hogyan állhatták itt fel műhelyeiket, hogyan építhették üntődeiket, hogyan gyűjthettek egybe kellő számú személyzetet? Mily módon sikerült érintkezésbe lépniök ez ország veszélyes néptörzseivel és ép oly alattomos, mint egyetlen fejedelmével? Ezt senki se tudta. És talán nem is fogja megtudni soha senki, mert hiszen csak néhány nap volt már hátra a végzetes szeptember 22-dik napjáig.

Midőn Maston J. T. megtudta Scorbittné Evangeline asszonyságtól, hogy a Kilimandzsaro titkát egy zanzibári távirat leleplezte, a jobb kezét helyettesítő vaskampót végigékeztetve maga előtt a levegőben és így szólt: — Psüüt!... Az emberek még eddig nem utaznak se távirán, se telefonon és hat nap múlva... patarapatantumbum!... az egész dolog a zsebünkben lesz!

És a ki hallotta volna ezt a dörgedelmes hangutánozó felkiáltást, a mely úgy harsogott, mint a Columbiad lövése, kétségkívül csodálkozva tapasztalalodta, hogy mennyi életerős bírnak még néha ezek a nyugalomba lépett tü-zérek.

Maston J. T.-nek kétségkívül igaza volt. Hiányzott a szükséges idő, hogy ügynököket lehessen küldeni a Wamasai országba, megakadályozni Barbicane elnök művét. Feltéve, hogy ezen ügynökök, Algirból vagy Egyiptomból, sőt Adenből, Massauahból, Madagaskarról vagy Zanzibárból elindulván, gyorsan eljuthattak volna a Wamasai ország tengerpartjára, mégis tekintetbe kellett venni a helyi nehézségeket, a hegyes vidéken való utazás akadályai által előidézett késedelmet és talán a személyzet ellátását is, a melyet egy nem kevésbé önkényes, mint szerencsés fejedelem önző akarata minden bizonynyal istápolott volna.

Le kellett tehát mondani minden reményről, hogy a terv végrehajtása megakadályoztathassék, az intézők elfogatása által.

De habár ez lehetetlennek látszott is, most már semmi se volt könnyebb, mint kiszámítani a művelet multhatatlan következményeit, miután tudva volt a hely, a hol a lövés történni fog. Számítás dolga volt az egész, — kétségkívül igen bonyodalmas számítás, a mely azonban nem multa felül a matematikusok képességeit általában és az algebristáikat különösen.

Miután a zanzibári konzul sürgönye egyene-

sen a washingtoni állami miniszter ezime alatt érkezett, a szövetségi kormány egyelőre titokban tartotta. Azt akarta, hogy midőn közudomásra jut, egyidejűleg kijelölhesse, mi lesz a földtengely fölcserélésének eredménye, a tengerek felszínének megváltozására való tekintettel. A földgömb lakói egyszersmind tudják meg azt is, mily sors vár rájuk a szerint, a mint a föld egyike vagy másik pontján laknak.

Képzeltető, mily türelmetlenül óhajtották tudni, hogy e részben mihez kell magukat tartaniok.

A távirat szeptember 14-én azonnal megküldött a washingtoni tudományos akadémiának azon megbízással, hogy vonja le belőle a vélegetes következtetéseket balistikai és földrajzi szempontból. Harmadnapra a helyzet tisztázva volt. A munkálatot a tengeralatti huzalokon azonnal közölték az 6 és új világ hatalmasságaival. Ezer meg ezer hirlap közölte, a melyeket az emberek egymás kezéből kapkodtak el a két világ minden városában.

Mi fog történni?

Ez a kérdés hangzott a világ valamennyi nyelvén a földgömb valamennyi pontján.

E kérdésre a washingtoni tudományos akadémia jóváhagyása mellett a következő felelet adatott:

Sürgős figyelmeztetés.

•A Barbicane elnök és Nicholl százados által tervbe vett kísérlet a következőkben áll: szeptember 22-én éjféltől, a helyi idő szerint a földgömb visszalökését előidéző egy ágyú segítségével, a mely milliószor nagyobb terfogattal bír a huszonkét centiméteres ágyúnál és egy, száznyolcvanezer tonna sulyú löveget fog kiröpíteni magából, oly löpor felrobbanása által, a mely a lövegnek második percenkint kétezernyolcvan kilométernyi kezdetleges sebességet ad.

•Ha a lövés valamivel a napéjegyen vonala felett, körülbelül a párisi délkörtől keletfelé a harmincznegyedik szélességi fok alatt a Kilimandzsaro hegyláncz tövében történik és az ágyú nyílása dél felé lesz irányozva, akkor mechanikai eredményei a földgömb felszínén a következők lesznek:

•A Föld napi keringő mozgásával kombinált visszalökésnél fogva azonnal egy új földtengely fog képződni, és miután Maston J. T. számításai szerint a régi tengely 23 fok 28 percznyire áthelyezkedik, az új tengely függélyes irányban fogja érinteni a földpálya síkját a nap körül.

•Mily helyeken fog végződni az új földtengely? Miután a lövés színhelye ismeretes, könnyű volt ezt kiszámítani és ki is számított.

•Éjszakai az új tengely vége Grönland és a Grinnel-föld közt lesz, a Baffin-tenger ugyanazon pontjába, a melyet a jelenlegi sarkkör vág át. Delen az új tengely vége a déli sarkkör határvonalán lesz, néhány fokkal kelet felé az Adél-földtől.

•Ily körülmények közt egy új — délkör fog az éjszakai sarktól kiindulva, Irland fővárosán Dublinon, Franciaország fővárosán Párison, Szicília fővárosán Palermón, a Nagy Syrté öblén a tripolisi partok mellett, a Darfourban fekvő Obeiden, a Kilimandzsaro hegylánczon, Madagaszkaron, a déli Csönδες-tenger Kerguelen szigetén az új déli földkörön áthaladni és Páris ellenlábás földjén Oceania Cook és Társasági szigetén, az angol columbián tengeremlék Quadra és Vancouver szigetein, Új-Britannián, Éjszak-Amerikán, a Melville felszigeten keresztül ismét az új éjszakai sark körüli vidékekre visszatérni.

•Ezen új keringési tengely megalkotása folytán, a mely tengely, mint említettét, éjszakai a Baffin-tengerben, délen az Adél-földön fog végződni, egy új egyenlítő is fog alakulni, a melyen a Nap mindennapi pályáját megfutandja, minden legesekélyebb eltérés nélkül. Ez a napéjegyen vonal át fogja vágni a Kilimandzsarót a Vamasai országban, az indiai oceánt, Góat és Chicacolat Indiában, valamivel Kalkutta felett, Mangalát a siami királyságban, Keshót Tonkingban, Hong-Kongot Kínában, a Rase szigetét, a Marshall, Gaspar Rico és Walker-szigeteket a Csönδες-tengeren, a Kordillerákat az Argentinai köztársaság területén, Brazília fővárosát Rio de

Janeirót, a Szt. Háromság és Szt. Ilona szigeteket az Atlanti-tengeren, Saint Paul de Loandét a Kongo-államban és végre a Kilimandzsaro tulsó oldalán visszatér a Vamasai országba.

•Az új földtengely alakulása következtében az új egyenlítő is ekkép megállapítván, lehetségessé vált vizsgálat alá venni a tengerek színvonal változtatásának kérdését is, a mely oly fontos a Föld lakóinak biztonságára nézve.

•Mindenekelőtt megjegyzendő, hogy a North Polar Practical Association igazgatói iparkodtak annak következményeit a lehetőséghez képest enyhíteni. Mert ha a lövés éjszakai irányban történik, ennek hatása valóban végtelen lett volna a földgömb legezivilizáltabb részeire nézve. Ellenkezéleg a lövés dél felé levén irányozva, annak következményei csakis földünk legkevésbé sűrű népességű és legvadabb részein lesznek érezhetők, — legalább a mi a víz által elborított területeket illeti.

•A földgömbnek a két sarkon létező horpadásánál fogva a medrekbeli kilökött vizek a következő módon fognak eloszolni.

•A föld két nagy körre lesz felosztva, a melyek egymást egyenes szögletben fogják átvágni egyfelől a Kilimandzsaro hegységhez, másfelől e hegység ellenlábásainál az egyenlítői oceánban,

Merion, Kerguelen, Maurice és Reunion szigeteket, az indiai tengert összes szigeteit, a déli sarkköri tengert az új déli sarkig, Malacca félszigetét, Jávát, Borneót, Sumatrát, a Szonda szigeteket, a philippini szigeteket, Ausztráliát, Új-Seelandot, Új-Guineát, Új-Kaledoniát, a Csönδες-tenger déli részeit számos szigetesoportjaival együtt, körülbelül a mostani százhatvanadik délkörig.

•Végre a negyedik metszvény Kilimandzsarótól keletnek magában foglalandja Afrika déli részeit, a Kongo-államtól és a Mozambique-öcsörtől a Jöreményi fókáig, a déli Atlanti-océánt a nyolczvanadik párhuzamos vonalig, az egész Dél-Amerikát, Pernambucotól és Limától kezdve, Bolíviát, Braziliát, az Urugvayt, az argentinai köztársaságot, Patagoniát, a Tüzföldet, a Malonia, Sandwich, Shethland-szigeteket és a Csönδες-tenger déli részeit a százhetvenedik hosszúsági foktól keletnek.

•Ez lesz a földgömb négy metszvénye, a melyeknek határain a legesekélyebb felszínváltozás se fog történni.

•Most ki kell jelölnünk azon hatást, a melyet a tengerek mederváltoztatása e négy metszvény felületén elő fog idézni.

•Mindegyik metszvényben létezik egy központ, a hol a hatás a legnagyobb fokot fogja elérni, akár a tengerek odátodulása, akár a vizek visszahúzódása következtében.

•Maston J. T. számításai feltétlen pontossággal megállapítják, hogy a maximum 8,415 métert fog elérni mindazon központokon, a melyeken innen és túl a felszínváltozás csökkenni fog a négy metszvény határait képező semleges vonalokig. E központokon lesznek tehát a következmények a legkomolyabbak, a közbiztonság szempontjából a Barbicane elnök által megjelölt kísérlet folytán.

•Szükséges mind a két hatást a következményeikben szemügyre vennünk.

•Ama két metszvényen, a melyek az éjszakai és déli földgömbtől egymás átlélenében fekszenek, a tengerek vissza fognak húzódní, hogy elárasszák a másik két metszvényt, a melyek a nyugati és keleti félgömbön szintén egymás átlélenében léteznek. (Folyt. kov.)

EGYVELEG.

•A francia köztársaság ebben a században a legtovább tartó alkotmányforma már Franciaországban, de állandóságára nem nagyon biztató az a tény, hogy 20 évi fennállása óta 25 miniszterium igazgatta. Ezek közül a leghosszabb élettartamú is csak két éves volt, míg a legrövidebb kormány csak 20 napig uralkodott.

•Elzász-Lotharingia elnémetesítése rohamosan halad előre. 1872-ben Lotharingiában 369 tiszta francia, 37 vegyes nyelvű s 346 tiszta német község volt, jelenleg van 270 tiszta francia, 16 vegyes nyelvű község, a többi már tiszta német. Elzászban pedig már csak két kis csoport van, a hol németül absolute nem értenek.

•Viktoria angol királynő asztalkészlete, melyet két, vasajtókkal elzárt szobában őrzének, mintegy 200 millió forint értékűt képvisel. Ott van köztük IV. György 130 személyre való aranyevő készlete s számos darab Erzsébet korából, valamint pompás keletázsiai művek. A ritkaságok közé tartozik XII. Károly svédkirály kivésszesége, III. György arany pávjája, mely maga félmilliót ér és farka masszív aranyból van készítve és drágakövekkel gazdagon megrakva. IV. György harmincz tucat tányérának értékértéke 100,000 forint. A kincstár falait értékes fegyverek borítják.

•Az európai nemzetek között Topinard Pál párisi anthropolog adatai szerint átlag a legmagasabb termetűek a svédek és norvégok, ezután jönnek a skótok és angolok, átlag 170 cm. magas termettel. Az irlandiak, dánok, belgák és németek is átlag magasabbak 167 emeténél, az oroszok átlagos magassága 166, a románoké s francziáké 165, a magyaroké 163, a finnneké 161 s a legalacsonyabb a lapokké, 154.

•Fejedelmi iróné. A bajor regens leánya: Teréz hercegné Th. v. Bayer név alatt terjedelmes képekkel ellátott utleirást adott ki Brockhausen a Skandináv félszigetről «Ueber den Polarkreis» czim alatt, melyről a szaklapok nagy dicsérettel emlékeznek meg. A hercegné különben Oroszországban és Braziliában tett utazásairól is adott már ki munkákat.

TÖRTÉNELMI ISMÉTLŐDÉSEK.

A sok közmondás közt, melyekkel úton-útfélen találkoznak és melyek minden életviszonyra és minden alkalomra dús választékban kínálkoznak, a «*semmi nincs új a nap alatt*» kétségkívül egyike a legigazababbnak. Helyességét úgy politikai, mint társadalmi téren előforduló események újból meg újból igazolják.

De nemesak ily események, vagy a politikai és művelődéstörténet egyes mozzanatai tesznek erről naponként bizonyosságot, hanem a saját érdemeik folytán vagy születésüknél fogva a tömegből kimagasló egyes férfiaknak és nőknek régi mintákra emlékeztető pályafutásai is megerősítik e közmondás korrekcióját.

És az ilyen hasonlatosság annál érdekesebb és szembeütőbb, ha koronás fők között észleljük, ha császárok és királyok viselt dolgai fognak szóban, mert ilyenkor arról győződünk meg, hogy az, a mit a világ eredetiségnek hajlandó tartani, voltaképen nem egyéb egy öntudatlanul elkövetett plágiumnál, melynek többnyire azonosak a főfogói is: nagyravágás, a legmagasabb fokra feleségázott ambíció, önbizalom, ideális hajlamok, emberszeretet, stb. És akkor úgy rémlik előttünk, mintha ezt vagy amazt az alakot, mely a jelenkor szemei előtt megkezdé és folytatja pályafutását, már egyszer láttuk volna valahol és valamikor végig vonulni a világtörténelem színpadán.

II. Vilmos császár példája késztetett ez elmékedésre.

Midőn Mária Terézia halála után az addigi «régensztárs» II. József név alatt megkezdé egyeduralmát, s 1781-től kezdve «népboldogító» rendeletei és intézkedései sűrű egymásutánban és ijeszítő sietséggel napvilágot láttak: nemesak a jogara alatt állott népek, hanem egész Európa szájátva bánta a nagy reformátornak működését, melyet azonban igen sokan fejszóvalással fogadtak.

Az akkor csirájából még alig hogy kibontakozott s az abszolutisztikus hatalom által majdnem minden országban vasmarokkal fojtogatott sajtónak szervilizmusra kényserített közegéi természetesen dieshimnusokat zengedeztek a koronás emberbarátra, ki a maga részéről is önérettel jelenté ki, «hogy ő száz esztendővel előbb született, mint kellett volna».

Voltak azonban már akkor is a sajtónak oly közegéi is, melyek korántsem járultak hozzá a dicsőítő hangzavar fokozásához és akadtak oly emberek, kik előre megjósolták, hogy annál nagyobb leend majdan a lezuhanás az illuziók és ábrándos elméletek régióiból vissza a «józan» ész szilárd talajára, mennél magasabb az emelkedés az eszmények szédítő magaslatai felé. Ezek szépen, türelmesen várakozva, szenvedőleg álláspontot foglaltak el a különös experimentációkkal szemben.

Ismert dolog, hogy II. József még saját szemével látta fellegvárának rombadőlést, s hogy meg kellett szerzenie azt a tapasztalatot, hogy elismerés és hála helyett jutalmul népeinek ellenszenvét s a magyar nemzetnek el sem titkolt gyűlöletét nyerje. A nagy világ pedig meglepődéssel vette tudomásul, hogy a szintén plauzibilis ok nélkül, csupán «pour l'honneur des armes» megkezdett utolsó török háborúból haldoklóva hazatért császár kénytelen volt mindama rendeleteket, melyekkel 12 éven át a polgári és egyházi hatóságokat elárastotta, szintugy, mint a magyar alkotmány felüggesztésére vonatkozó intézkedéseit visszavonni. A mindent

felforgató törekvésekből körülbelül csak annyi maradt meg végleges eredményül, hogy a II. József császár idejéig bibliai nevekkel élt izraelitákra német vezetéknevek lettek földiktálva s hogy az Ausztriában és Magyarországon II. József által elkövetett vagy felosztolt néhány egyházi alapítvány s csuhásbarát és apáczaolostor megszünt és nem támadt fel újból.

Mindenesetre meggondolatlan cselekedet volna idő előtt mondani íteletet egy fenkolt elmével és a saját erejében tántoríthatatlan bizalommal, szilárd meggyőződéssel, terveinek önzetlenségéről áthatottan a civilizáció útján előretörésvé oly ifjú uralkodó társadalmi és államrendi reform eszméi felett, kit a véletlen a jelenkor leghatalmasabb birodalmának trónusára ültetett. De másrészt ezen okoskodással szemben, mintegy ellenérvül felhozható, hogy ama lázas sebességgel és meglepő sokoldalúság demonstrálása mellett egymásra halmozott és még kilátásba helyezett reformok és átalakítások, melyek II. Vilmos uralkodásának két első éve alatt már napvilágot láttak, és melyekről korán sem állítható pozitív biztossággal, hogy a közvetlenül érdekelte nemzet és a külföld által osztatlan tetszettel fogadtattak, már most is igazoltnak tüntetik föl az objektív vélemény nyilvánítását s a nélkül, hogy azt elhamarkodottnak lehetne mondani.

II. Vilmosnak ezen, felbuzgó ifjú erő és nagyartó tettvágy által sugalt intézkedései, rende-

Sziléziának II. Frigyes által történt elhódításával. Trónját nem nyugtalanítá bosszúvágyó, revanche-szomjas szomszéd, nyílt ellenségei nem voltak, kik csak a kedvére pillanatra leselkedtek volna, hogy megtámadhassák, mint ez idő szerint annak a birodalomnak vannak, melynek trónusát két év előtt II. Vilmos foglalta el.

A tartós világéke előfeltételei sehol sincsenek megadva; de annál problematikusabb az e világéke elérhetése iránti remény, ha az impulzus e mesebeli aranykorszak előidézésére épen annak a birodalomnak az uralkodójától ered, kinek elődje hódítási hadjáratai és más országoknak erőszakos elfoglalása által a «világéket» évtizedekre előre nem csak veszélyeztette, hanem határozottan lehetetlenné is tette.

II. József is úgy, mint a jelenlegi fiatal német császár, magasröptű tervekkel telt aggyal és szívvel, emberszeretettől és nemes tettvágytól duzzadó kebelrel lépett a trónra, hogy tétovázás nélkül és erőlyesen lásson hozzá népeinek «boldogításához». Önérette és a világ színpadán való megjelenésének nagy horderejéről táplált meggyőződése még nagyobb volt, mint II. Vilmosé; mert ez II. Józsefnek fentebb idézett öntudatos kijelentésével szemben szerényebben csak «az új-kor gyermekeinek» valja magát.

József császár is körülbelül így kezdte meg uralkodását s hasonló ténykedéssel inaugurálta azt, mint II. Vilmos. Mindjárt trónralépése után ő is hosszú utakra kelt, beutazta majdnem az egész világot; látogatásokat tett Európa legtöbb udvarainál, felkereste az oroszok hatalmas csarnóját, II. Katalint, a francia királyt, Nagy-Németország egyes fejedelmét, derekasan megszoritotta VI. Pius pápa kezesőkre nyújtott jobbját, meglátogatta a török szultánt s a keleti udvarokat, inkognito ellátogatta az Egyesült-államokba is. Mindenütt beszélt magasztos hivatásáról, fenkolt szellemű dikciókat tartott s azokban lelkesülten eszterelte és részletezte népboldogító terveit, emberbaráti szándékait; poharat emelt a nemzetek egyetértésére, országok fölvirágzására, mely felköszöntöket a világ áhitatos csodálattal fogadta, a Voltaire iskoláját követő kritikusok azonban gúnyba és epébe mártott kesssel boncolgatták, mert beszédeiből és rendeleteiből mindenütt kilátszott, hogy őt az a tántoríthatatlan meggyőződés hatja át, mely szerint az Urísten

letei és terve sem járnak már egészen töretlen uton; mert ezen az uton is látszik már egy kerékvágás, melyet a leforgott évszázad viharjai azóta befűttek. E kerékvágás is az Olympus felé igyekszik, azonban csakhamar ismét eltűnik szemünk elől s a homokban vész el. II. József úttörésének kerékvágása ez, melynek elmosódott utáiban most az ifjuság törhetetlen akaraterével egy új imperatori lángszét látunk előre nyomulni.

II. József is a világéke idealisztikus barátja, eszméjének lelkesült bajnoka volt, mint ma II. Vilmos; s azért iparkodott is a töröknek, ki akkor már megkezdte vala a később közmondássá vált «beteget ember» szerepét, az utolsó csapások megadni, hogy esetleg zavarója ne lehessen a bekövetkezendő «világéke» mézes arájának.

De az általa e célra vetett mag nem hajtott ki; helyette adáz háboruk szele és vihara támadt föl; melyek majdnem két évtizeden keresztül dühöngtek világrészünkön, a Cap Finisterre-től kezdve egészen a hatalmas Ural aljáig.

A hajdani római-német császár pedig e tekintetben még sokkal kedvezőbb helyzetben is volt, mint a jelenlegi ifjú fejedelem; mert Ausztria nem volt akkor abban a kényserállapotban, hogy a közelmúltban szomszédjától fegyveres kézzel elhódított tartományokat feltékenyen őrizze; sőt ellenkezéleg nemrégben az ő dinasztija szenvedett vala érzékeny veszteséget a viharzó, termékeny és szorgalmas nép által lakott

AZ EMBEREK MOHÓN KAPRODTÁK A HIRLAPOKAT.

Következéleg négy metszvény (segment) fog kép a déli, és pedig kettő az éjszakai, kettő pedig a déli földgömbön és e metszvények határvonalán semmiféle színvonal változás se fog történni.

•1. Éjszakai félgömb.

•Az első metszvény, a Kilimandzsarótól nyugat felé magában foglalja Afrikát a Kongo államtól Egyiptomig, Európát Törökországtól Grönlandig, Amerikát az angol Kolumbiától Peruig és Braziliáig, San Salvadorral egy irányban, végre az egész éjszakai Atlanti-tengert és az egyenlítő körül Atlanti-tenger legnagyobb részét.

•A második metszvény a Kilimandzsarótól keletnek, magában fogja foglalni Európa legnagyobb részét, a Fekete tengertől Svédországig, az európai és ázsiai Oroszországot, Arábiát, csaknem az egész Indiát, Perzsiát, Beludzisztánt, Afghanisztánt, Turkeztánt, a Kínai birodalmat, Japánt, Mongoliát, Koreát, a Fekete-tengert, a Kaspi-tengert, a Csönδες-tengert és az Alaska területet Éjszak-Amerikában, valamint ama földskör körüli területeket is, a melyek sajnálatos módon átengedettek a North Polar Practical Associationnak.

•2. Déli félgömb.

•A harmadik metszvény a Kilimandzsarótól keletnek, magában fogja foglalni Madagaskart, a

A BORDESHOLMI NAGY HÁRSFA.

*) L. II. Józsefnek franciaországi utazásáról írt naplóját.

zedet át a legveszedelmesebb sziklaszirtek mellett diadallal és fényes sikerrel elhaladva, azt végre a rég óhajtott béke kikötőjébe kalauzolta, s kiről bátran mondható, hogy ő akkor diplomáciai uton épen úgy mentette meg Ausztriát a megsemmisítéstől, mint a magyarok fegyveres kézzel: szeretett uralkodónője, Mária Terézia, halála után körülbelül ugyanabba a kellemetlen helyzetbe jutott, mint épen száz évvel később a vaskanczellár, urának és barátjának I. Vilmos császárnak elhunytá után. Ő is új környezetben és új viszonyok között találta magát. Ő vele szemben is egy akaratörős, önálló, eszelevesre vágó, saját csalhatatlanságáról meggyőződött fiatal császár állott, ki őt mellőzte és csak akadálynak tekinté merész experimentációi útjában, melyekben a tapasztalt öreg diplomata és bölcs férfi nem akart közreműködni. Ellenségei által sem tagadható érdemei őt is szálkává tették az új emberek szemében, kik színelésből szintén minden alkalmat felhasználtak, hogy tele torokból dicsőségek «elévülhetetlen» érdemeit s hangoztassák a trón és haza által a nagy ember iránt táplált hála érzelmeket, kik őt szintén a legmagasabb érdemekkel és csak a fejedelmi házak sarjait illető kitüntetésekkel árasztották el, kik folyton dicsőítéseket hangoztattak bölcsességére és lángésére; de a legfontosabb esetekben tanácsát, mellőzték vagy azt épséggel nem is kérték.

Ezt az analógiát a múlt századbeli mindenható osztrák államminiszter és Bismarck herceg közt még tovább is lehetne folytatni, és pedig lényegtelen különbségektől számba nem véve*) majdnem egészen addig az időpontig, melyben mind a két híres férfi, kiknek mindegyike századának legkiválóbb államférfia volt, dicsteljes működését felbe szakította.

II. József tudvalevőleg mindenféleképpen bolygatta és maga ellen lázította a klérust és a szerzetesrendeket s azonkívül az Ausztriában is letelepedett és óriási vagyonnal bíró szuveren johannita (máltai) szerzetes-lovagrend is szálka volt a szemében, melyet azért, mert az teljes függetlenségének, önállóságának tudatában szervezetének megingását és vagyonának károsítását célzó császári rendeleteket egyszerűen figyelmen kívül hagyta, országáiból ki akart űzni, mely alkalommal azonban hatalma gyöngének bizonyult.

II. Vilmos pedig szintén bele akarja vonni az evangélikus hitvallású porosz johannita-rendet tervezett reformjainak keretébe, alapszabályainak alapos megváltoztatása által. A porosz «johannita-rend» különben egy igen jámbor, magánjellegű intézménye a német lutheránus nemességnek, mely csak az által függ némileg a koronától, hogy mindenkor nagymestere a porosz király. E rend a Raymond de Puy francia nemes által 1118-ban alapított és a jeruzsálemi Szent János ispotályáról elnevezett katolikus hitvallású szuverén Johannita-szervezetes lovagrendnek egy mellékhatása, mely akként fejlődött ki belőle, hogy IV. Frigyes Vilmos király a máltai lovagrendnek Brandenburgban fennállót alvezérséget (Balley) 1811-ben feloszlatta, vagyonát a Hohenzollern-dinasztia családi kincstárának javára elkobozta s helyette a régi Johannita név megtartása mellett egy új, lutheránus lovagrendet alapított, mely csak protestáns vallású nemesembert fogad be kebelébe. E rend exclusivitásánál fogva, a német protestáns nemességnek legféltettebb örmé — ügyszólván — családi intézménye, melynek integritásához még egy királyi nagymester sem mert hozzányúlni, gyűjtő medenczéje lévén az ő porosz lutheránus junker-nemességnek és kiinduló pontja törekvéseinek. A rend hivatása a jótékony, betegápolás és háboruban a tábori egészségügyi szolgálat teljesítése. Béke idején is számos kórházat és jótékony intézetet tart fenn a porosz nemesség által fundált saját tőkéjéből. A rend lovagjai nem húznak — mint pl. a szuverén Johannita- és a német lovagrend vitézei — teteves évi járulékat, sőt ellenkezőleg maguk fizetnek évenként jelentékeny összegeket a rend pénztárába. Könnyen felgohatá tehát, hogy II. Vilmosnak a porosz Johannita-rendre vonatkozó nagymesteri intézkedése, mely szerint a rendbe ezentúl valláskülömbég nélkül polgári egyének

is felvehető, rossz vért csinált a német nemességél, mely, mint említettük, a rendet, melyet saját vagyonából tart fenn, egyszersmind kizárólagos családi instituciójának is tekinti. Az elkecsereledést, mely e miatt az érdekeltek körében támadt, jellegzik a «Deutsches Adelsblatt» és a «Nobilitas» című heti lapok czikkei is, melyek szerint ily változtatásoknak talán az lenne a vége, hogy a porosz nemesség egészen visszahúzódnék a rendtől, a mi pedig egyértelmű volna annak hanyatlásával, valószínűleg pedig megszűnésével is. Azt pedig, hogy a nemességével újat húzzon, egyetlen brandenburgi választófejedeleme vagy porosz király sem próbálta meg.

Valamennyien a nemességben látták trónjuk legfőbb támaszát. És valóban Poroszország viszonyai e tekintetben lényegesen eltérők más országok viszonyaitól. A porosz nemesség intézménye össze van forrva a Hohenzollern-dinasztiával. E dinasztia, országának és a porosz hadseregnek tradíciói egyszersmind az ő-porosz nemesség tradícióit is képezik. Egyik a másik nélkül nem képzelhető. És ez kivált a nemesség és hadsereg közti viszonyra nézve áll. Poroszországban nemesség és katonatisztkar bizonyos értelemben azonos fogalmu, vagyis: a porosz katonatisztkar fogalma el nem választható a porosz nemesember fogalmától. Poroszország aránylag új keletű történelmi fejlődésének minden fázisában a hadsereg és a nemesség a főtenyezők. A mai porosz királyságnak 180 év előtt nagyobbértékű más országoktól fegyveres hatalommal elszakított területekből és a Hohenzollern-ház törzsfőszékét képező Brandenburg örgrófságából történt erőszakos összekovácsolása, melynek nem politikai vagy nemzeti érdekek szolgáltak alapul, melyre semmiféle szükség sem létezett, és melynek csupán fejedelmi dicsvágy kielégítése volt főüregója: rányomta e monarchiára a katonai állam bélyegét. A más tekintetben oly szabadelvű II. Frigyes, Voltaire barátja és lelkesült tisztelője is át volt hatva ama meggyőződéstől, hogy országa és hadserege a porosz nemességben bírja létalapját, és épen ő volt az, ki győzedelmes hadseregében a tisztai rang elérését a nemes származástól tette függővé, s ki a tisztai karban azt a hírhedt «junker»-szellemet meghonosította, mely a porosz hadseregnek maig is főjellege. A tisztikar sajátlagos szervezetének és feudális «esprit de corps»-jának megingását megkísérteni, a haladó korszak daczára is annál kevésbé juthatott II. Frigyesről kezdve II. Vilmos császárig egyetlen porosz királynak is eszébe, mert magok előtt látták a tagadhatatlan tény, hogy épen a «junker»-szelleme miatt gúnyolt és gyűlölött tisztikar az, mely a porosz seregeket 150 év óta minden győztes csatába vezette, hogy ennek a tisztikarnak a kötelelességérzete és magas intelligenciája emelte a porosz hadsereget a tökélyre, melyen jelenleg áll, — utánzótt mintaképül szolgálván a világ minden más hadseregének, — s hogy ennek a tisztikarnak a vezénylete alatt vitettek a porosz zászlók győzelemről győzelemre a legújabb kor ama két utolsó-előtti, világraszóló nagy háború csatáira is, melyeken két hatalmas nagybirodalom híres seregei megsemmisültek.

Poroszország sajátosságok keletkezéséből és viszonyaiból mintegy természetesen következett, hogy a porosz nemesség a Hohenzollern-ház hadseregeit majdnem 200 éven át, ügyszólván, kizárólagos dominiumának szokta tekinteni és ez, — daczára a demokratá eszmék minden téren való diadalra juttatásának, — annyira átmélt már a poroszoknak a verébe, hogy ők azt manapság is a maga rendjén levő, egészen természetes dolognak tartják. És e viszonyokon ez abrupto változtatni egyelőre bajos dolog is volna; ily kísérletek csak nagyon kétes eredménnyel kecsegtetnének.

II. Vilmos császárnak öntudatos erélyvel párosult szabadelvűsége e kísérletet is hajlandó megtenni, a mint azt a porosz tisztikar ezentúli kiegészítésére vonatkozó rendelete bizonyítja, mely az e téren tervezett behatóbb reformoknak valószínűleg csak előhírnöke.

Az a tény különben, hogy a porosz, a szász, a bádeni és württembergi hadseregben a tisztikar zömét a nemesség állítja ki, nem épen esodálni való dolog, mert e jelenséget majdnem minden országban így látjuk, melynek kiterjedt közpennesség van, és hol politikai vagy történelmi okok e társadalmi osztályt a hadiszolgálatól

vissza nem tartják. E jelenség pedig abban leli magyarázatát, hogy a nemesség a középkor óta mindenütt inkább a hadi pályára vonzódt, minthogy más állami szolgálatba lépett volna; míg ellenkezőleg a polgári elemek zöme, különösen az általános védkötelezettség előtti időkben, a fegyveres szolgálatot irírtózt. Ez pedig kivált a nem épen harcászati hajlamu német polgárságra nézve áll. Franciaországban is a nagy forradalomig a katonatisztkar kiválóan arisztokrata jelleggel bírt; hogy ez azóta megváltozott, annak nem annyira a modern demokráta irány az oka, hanem részben a régi francia nemességnek erőszakos kiszorítása, részint pedig ama szenvedőleges magatartás, melyet az «ancienne noblesse» Franciaország újabb államformájával szemben tanúsít. Angolországban a tisztai rangok megvehetőségének megszüntetése után is határozottan arisztokrata jellegű a hadsereg tisztikara, kivéve az önkéntes csapatokat. Ugyanezt látjuk Svédországban, Dániában és a fiatal Olaszország hadseregénél is, melynek tisztikara Olaszország egyesülése óta nagyjából nemes származású tagokból áll. Ausztria-Magyarország hiányzanak ehhez a feltételnek, mert a monarchia Magyarországot és Galiciát kivéve, alig bír számbevehető közpennességgel. A magyar gentry nem szívesen szolgál a német szellemű hadseregben, s a lengyel nemesség is e tekintetben nagyon tartózkodó. A cseh közpennesség még 1619-ben semmisült meg a fehéregyi csatában és Csehország földterületét azóta 20—30 dűsgazdag főúri család bírja; Ausztria német tartományában is alig létezik közpennesség. Azért a polgári elem, — legalább számra nézve — régóta dominál az osztrák-magyar hadseregben, mert a nemesség ide számítva az úgynevezett «katonai-arisztokráciát»-t is, alig negyedrészt teszi az egész tisztikarnak. De ez épen oly kevésbé tekinthető a demokratá elvek győzelmének, mint a hogy a fent említett hadseregéknél tapasztalható ellenkező viszonyokat nem lehet nevezni reakcionárius jelenségnek.

II. Vilmos most még csak kezdetén van fényes pályafutásának, melynek mikénti folytatásától nemzetének további felvirágozása vagy visszahanyatlása függ. Amde tagadhatatlan, hogy már eddigi rövid pályafutása is némileg visszaemlékeztet a múlt századbeli boldogtalan reformátorra, és hogy rossz nyelvek itt-ott már is egy «II. József redivivus»-t emlegetnek.

MARCIÁNYI GYÖRGY.

A BORDESHOLMI HÁRSFA.

A régi nagy fák látásának esodálatos hatása az emberekre csaknem mindenütt tapasztalható. Az őskor népeinél, egy-egy nagy fa szent hírében állt, s őseink csak úgy áldoztak a nagy fák árnyában, mint a mily elterjedt divat volt Közép-Európában, hogy a régi királyok és bírák az ily fák alatt tartották ítélőszéküket, mely szokás a mai néger falvakban is igen gyakori. Hatalmas törzsű s széles koronájú fák ezért még most is nagy tiszteletben részesülnek, határok jelölésére szolgálnak, egész dűlők, sőt községek is a fáról nevezetnek el s nem egy fának több századra terjedő hiteles történetét őrizi meg a kegyeletes hagyomány.

Ilyen híres fat mutat be képünk: az ötszáz éves hársfát Bordesholmban, melynek hatalmas koronája még ma is oly friss és gazdag, mintha a törzs csak egy pár évtizedet látott volna. A fa körfogata csak öt méter, a melyhez hasonló a hársfáknál nem nagy ritkaság s esicsa körülbelül 24 méterrel van a föld felszínre felett. Hatalmas azonban a fa pompás lombkoronája, mely közel 30 méterre terjed s így egy egész nagy társaságnak nyújthat kellemes árnyat.

Bordesholm a hasonnevű tó mellett a Kieftől Altonába vivő vasut mentén fekszik. Ma csendes község, de régebben híres augustinus zárdá volt benne, melynek is még most is fenmaradt szép góth templomában számos fejedeleme nyugszik, köztök Keresztély Frigyes, Holstein-Gottorp herceg, a mai orosz czári család őse. A zárdát 1565-ben a reformáció diadalrajtása után szüntették meg s helyébe gimnázium jött, a melyet később Kiebel vittek át, a hol Keresztély Albert herceg a ma is fennálló egyetemet alkotta belőle. A hatalmas hársfa tövében tehát egy kiváló uralkodó család őse foglal helyet s ugyanitt egy jeles főiskola bölesője ringott.

KÉTEZERNÉGYSZÁZ TÓT MUNKÁS MEGÉRKEZÉSE MEZŐHEGYESRE.

A hazánk felső vidékéről folytonosan kívándorló lakosok között aránylag igen keves találja meg Amerikában azt, a miről álmodott, még kevésbé, a mit az üzérkedő lelketlen közvetítők oly csábító szavakkal varázsolnak hívő lelke elé. Van ugyan egynehány, a ki rendkívüli szorgalma, józansága és egyéb szerencsés körülmények folytán szerez magának annyit, hogy ott-lon maradt szegény családját kisebb pénzküldeményekkel támogathassa; de a kívándorlók legnagyobb részét Amerika elvész, tönkre megy, és megátokozza azt a pillanatot is, a midőn szeretett hazáját és kedves rokonait oly könnyű szívvel el tudta hagyni.

A tömeges kívándorlás ellen csak egy óvszer használható, és az a honi iparnak mennél nagyobb mérvű kiterjedése. Nagy szerep fog jutni e tekintetben a máris virulásnak induló cukoriparnak, mert ez nem csak arra van hivatva, hogy a mezőgazdaságnak biztosítson nagyobb és allandóbb jövedelmet, hanem arra is, hogy a felvidéki népesség sorsán segítsen, a mennyiben sok ezer embernek nyújthat allandóbb és az ediginél jóval nagyobb keresetet.

FELVIDÉKI TÓT MUNKÁSOK MEGÉRKEZÉSE MEZŐHEGYESRE. Ellinger Ede pillanatnyi fényképe.

A cukor-répa-mivelés ugyanis igen nagy munkaerőt igényel, és ezért a jelenlegi körülmények között az alföldön cukorgyárat felállítani alig lehetne, ha a répa-miveléshez szükséges nyári munkaerő más népesebb vidékekről meg nem szeretetnék.

Igy történik ez a mezőhegyesi m. kir. ménesbirtokon is, a hol cukor-repa mivelés és egyéb nyári munkák végzése czéljából jelenleg mintegy 2400 (később 3500) felső magyarországi tót munkás talál 6 hónapon át (május elejétől november elejéig) biztos foglalkozást és olyan keresetet, (egy férfi munkás 70—75 krba kerül naponként), a minőt otthon eddig nem ismert, és mely lehetségessé teszi azt, hogy egy három tagból álló család november elején mintegy 170—180 forintnyi megtakarított összeggel térhessen haza otthonába. Még az utazási költséget is az uradalom viseli.

Nem bízható, hogy az olyan felvidéki munkás, a ki gyakran egész családjával az alföldön egy felvén keresztül így van ellátva, s a ki a téli hónapokon át megint a felvidéken levő erdőben talál megfelelő foglalkoztatást, ezentúl könnyen el fogja hagyni hazáját. Csak általánosítani kellene a mezőhegyesi rendszert. Képünk a mezőhegyesi állomáson folyó év május elején két hosszú külön vonaton megérkezett tót munkások egy részének kiszállását ábrázolja, a midőn a néptömeg a magával hozott holmiját ren-

dezve, az uradalmi igásgatokat felé iparkodik, hogy a terjedelmes pusztá több pontján előkészítse a lakóhelyeket mielőbb elérje.

BENDL G.

KÉPEK A BUDAPESTI MŰKEDVELŐI FOTOGRAFIAI KIÁLLITÁSBÓL.

Az az érdeklődés, melyet Budapest közönsége a képzőművészeti csarnokban most látható műkedvelői kiállítás iránt tanúsít, élő tanujele annak, hogy ha hasonló kiállítások az ország más városában rendeztetnének, ott is meglenne a sikerük. De az ily kiállítások rendezése sok körülményességgel, sok gondal jár s így addig is, míg buzgó férfiak erre gondolnának, akként véltünk vidéki olvasóinknak némi kárótlást nyújtani, hogy kiszemelve a kiállított gyűjteményből az érdekesebb képeket, lapunk hasábjain másolatban bemutatjuk.

Kezdjük a mai csoport bemutatását gróf Zichy Ágostné, a jelenlegi fumei kormányzó nejenek szép képével, mely József főherceg fumei kertjének mutatja egy részletét. József főherceg tíz évvel ezelőtt vásárolt meg Fiume polgármesterétől a tengerparton egy csinos kis villát, melynek kertjére már korábbi tulajdonosa is sokat áldozott,

hogy a természetlen szirttalajon, melyen az épület áll, gyönyörű parkot teremtsen, s azt a világ minden részéből együvé hordott ritka tülveivel fűkkel, ciprusokkal, libanoni cedrusokkal, babilonitokkal, pálmákkal, óriási yuccákkal, fagnagságúra nőtt kaméliákkal, mirtusokkal, aloékkal és rozmarinnal kiteltesse tele, úgy, hogy e hely már akkor is egész kis paradicsom volt, mikor a főherceg átvette.

Annak már mintegy tíz esztendeje. Elképzelhetni, hogy József főherceg, a szenvedélyes és szakértő kertész kezében mivő lehetett e már akkor is kies hely! Terraszokra osztotta kertjét, melyek lépcsőzetesen emelkednek egymás fölé s a tropikus növényzetet egyik leggazdagabb gyűjteményévé tette. Minden ember megtekinti, a ki Fiumében jár s minden ember elragadtatással szól a «Villa Guiseppé»-ről, mely egyik legszebb pontja a magyar tengerpartnak. E kertnek egy harmas lépcsőzetét tünteti fel gr. Zichy Ágostné született Wimpffen grófnő itt bemutatott képe.

Egy másik szép kép is fumei részlet s ez is egy Zichy grófnő műkedvelői fényképe után készült. A volt fumei kormányzó, s majd miniszter, most pozsonyi főispán, gróf Zichy József neje készítette, a fumei tengerpart egyik pontjáról, mely az abbaziai partnak egy részét, a benyúló töltést s elől a tengerbe omlott kőtörmelékét mutatja. Ő felsége a királyi testőrségnek négy tipikus alakját mutatják a következő képek. Kneusel-

Herdicska Arnold őrmagy, a kiállítás egyik legbuzgóbb rendezője, pompás fölvetélei után, a ki maga is tagja volt a testőrségnek. Négyféle testőrsége van az uralkodónak, és pedig a császári és királyi arcier-, a magyar királyi, a csász. és kir. darabont- és a testőr-lovaság. A két első helyen nevezett testőrség ő felségének közvetlen szolgálatára van rendelve s csapatban a közember is lovaskapitány a hadseregben, az altisztek törzstisztek, a testőrkapitányok pedig magasabb rangú tábornokok.

A darabont-, gyalog- és lovas-testőrök nagyjából részint kiszolgált altisztekből állanak és a lovas-testőrök háború idején a hadsereghez vonulnak be. A darabont- és gyalog-testőrök udvari őrszolgálatot végeznek a királyi lakokban és ünnepek alkalmánál, ezenkívül futári kiküldetéseket is használnak azokat.

Érdekes itt megjegyeznünk, hogy az a gyalog-testőr, a kit képnünk mutat, arczban, termetben rendkívül hasonlít ő felségéhez, a ki e miatt már nem egyszer ilt a festők előtt modellül, a kik a király arczképét festették.

Többi képeink tájképi fölvetélek. A fotografálás elterjedésének a műkedvelők között az is egy nagy érdeme, hogy ezek a szenvedélyes utazók, tudósok, természetbárárok olyan helyekre is magukkal vi-

*) Kaunitz II. József alatt egyetres lemondott, aztán a császár halála előtt ismét hivatalba lépett, szerepelt II. Lipót alatt s II. Ferenc uralkodásának kezdetén köszönt a végleg, és 1794-ben 81 éves korában halt meg.

pontjainak fölvetélében. Pilis-Szent-Kereszt különben történeti hely. A pilisi hegyen állott a régi pilisi vár, melynek romjai a Szántó felé néző hegyfokon még Bél Mátyás idejében megvoltak. Itt állott azonfelül az első pálos kolostor, melynek romjai a «klastrom-kertben» ma is megtaláljuk. A pilisi hegy barlangjaihoz sok érdekes esemény emléke fűződik, melyek ma is élnek a nép ajakán.

Történeti nevezetességgé, még pedig szerte ismert történeti nevezetességgé vár az is, melynek romjait egy másik képünk mutatja. Ez a híres Világos vár, mely mint Szilágyi Mihály fogságának helye s ama síkság uralkodó pontja, melyen a Világosról nevezett fegyverletétel történt, az iskolás gyermekek előtt is ismeretes. A szép fényképet, mely a vár romjával koszorúzott hegytetőt mutatja, Bohus László készítette, a kinek, mint a jelen kiállítás buzgó alelnökének, a kiállítás sikerében nagy része van.

PILIS-SZENT-KERESZT. — Machacek Antal fényképe.

A FOTOGRAFIÁRÓL.

III.

A mai fotografiának egyik legérdekesebb neme az úgynevezett rögtönös vagy pillanatnyi képek készítése. Mióta a száraz lemezek érzékenysége rendkívül tetemes fokú, azóta virágzik ez a dolog, melynek nyitja az, hogy igen gyorsan működő nyitó- és zárókészülékkel szereljük fel a fotografáló gépet.

A közönséges fotografozásnál a lencsét kézzel levehető fedővel zárjuk el akkor, midőn kamaránkba az érzékeny lemezt már beillesztettük. A megvilágítások azután a fedőt eltávolítjuk épen annyi ideig, mennyi a lemez tökéletes megvilágítására szükséges. Ez az idő igen változó nagyságú és kivált a kezdő fotografusnak sok bajt okoz. A mai igen érzékeny lemezeknél jó világosság mellett a tökéletes képhez mindössze néhány pillanat kell csak; ha tovább világítjuk meg a lemezt, akkor már a kép minden kontraszt nélkülöz, bágyadt egyhangúvá válik; ezzel ellentétben a kellőnél rövidebb ideig tartó megvilágítással nagyon is kontrasztos, nyers képeket nyerünk, melyekben a részletek hiányoznak és így az egészen harmoniája többé-kevésbé tökéletlen.

A kezdő fotografus rendszeren tovább exponál, mintsem kellene, és csak gyakorlattal tanulja meg a dolog nyitját, mely egészben véve nem valami nehéz dolog, mert úgy a túlságosan, mint a kevésbé megvilágított lemezeket különféle eljárásokkal lehet megjavítani. A rögtönös fotografiánál a megvilágítás idejének eltalálása ezért nem fontos dolog, a legérzékenyebb lemezeket a lehető legjobb világításnál használják, a másodpercz idejének egy igen-igen csekély része már elég, hogy a megvilágított lemezen használható képet fejlesszünk.

A lencse nyílását eltakaró és a kellő pillanattig felszabadító készülékek az úgynevezett rögtönös-zárók azok, melyekkel bármilyen fotografáló-gépet a rögtönös fotografálásához könnyen berendezhetünk. Ezek többnyire levegő-nyomással járnak, úgy hogy egy kis ballont nyomunk meg a kellő pillanatban, mely a záró-készüléket megindítja, mikor a lencse nyílása a megkívántató igen rövid ideig felszabadul, a világosság a kamara belsejébe juthat és ezután a nyílás rögtön bezárul.

Igy sikerül a különböző mozgó tárgyakat vagy egyéneket stb. lefotografálni. Igen érdekes fotografákat készítettek is pl. a vágató lovakról, repülő madarakról, a múlt czikkben említett kilőtt golyókról, stb. Az ember mozgását is többször

rösen megfotografálták már, nevezetesen úgy a járó, mint a szaladó vagy ugró embert. Az ilyen rögtönös-képeket megtekintve, az ember elsodálkodik azokon a sohasem látott torzalakokon, melyek például a vágató loz mozgásának egyes szakait ábrázolják. Természetelleneseknek látszanak elannyira, hogy ha így festenek meg valaki a vágató lovat, a legkönnyebben uton nevetné ki magát. Pedig hát ezek a rögtönös képek a valóságot ábrázolják, a lemez igazat mond. A szokatlan, a természetellenes, látszólag, a szem korlátozott voltában gyökerezik. Minden érzékünk használhatóságának van ugyanis határa, a melyen túl már nem tud értelmesen beszámolni; így bizonyos hangokat fülünk már nem hall, bizonyos színeket nem látunk és bizonyos időnél rövidebb ideig tartó fényhatások iránt is már szemünk érzéketlen.

Ezen fordul meg a rögtönös képek szokatlan-sága is, mert míg szemünk 1/10-ed másodpercz alatt nyílik és záródik a leggyorsabban, úgy hogy az 1/10-ed másodperczig tartó fényhatásokat még az agyban, mint képeket vagy látottakat kiválasztja, addig a rövidebb ideig tartó hatásokat látni és így megkülönböztetni nem tudja. A fotografiai lemezek érzékenysége pedig olyan, hogy azok a másodpercznek kétezred része alatt történő fényhatásokkal szemben is érzékenyek, azokat följegyzik, meglátják. Igen helyesen jegezték meg tehát, hogy a rögtönös-képekkel úgy vagyunk, mint a mikroszkóp képeivel, a mely utóbbiaknál például egy hajszál legfinomabb szöveti elemeit meglátva, azokból csak a hozzáértő ismeri meg a hajszálát, míg a többi minden egyebet gondolhat, csak épen azt nem, mi a valóságban van ott.

A rögtönös-képek tehát általános érdekességükön kívül még azért is különösen fontosak, mert szemünk említett fogyatkozásait pótolván, egyúttal jobban megfigyelni, pontosabban látni tanítanak. Azok a gyors mozgások elemzői, csak úgy, mint a gyors mikroszkópokkal a parányiságokat ösmérjük, látjuk meg.

A rögtönös-fotografálás a gyakorlatban az úgynevezett detektív-készülékekkel történik leginkább és az első ilyen detektív kamarát, mint följegyezték, Mr. Thomas Bolas Londonban készítette. Ezek többnyire kicsinyek, tehát könnyen velelánhathók, gyorsan a kezügyben vannak és feltűnés nélkül használhatók. A gépecskén csak egy gombot kell megnyomni vagy egy zsinórt huzunk meg és a megvilágítás már megtörtént, a kép titkosan a miénk, a nélkül, hogy sejtethetné az illető, vagy általában véve megláthatta volna valaki. Az ilyen készülékeknek azután igen változatos külsőt adnak, úgy hogy kívülről alig árulja el valami a fotografáló gépet. Így vannak kis kizitáskák, könyv, óra, revolver, színházi üveg, stb. formára készült ilyen detektív kamarák, melyekkel kivált utazás közben vagy idegen helyen igen kényelmesen fotografálhatunk.

Az elmondottakat összegezve könnyen belátható, hogy a fotografia ma már egy nevezetes faktora a közművelődésnek. Az iparos, művész, tudós, de általában a műveltek kezében hathatós segítség, mert minden formájában gyakorlati, tanulságos. A fotografiai szerek és készülékek gyártása ezért rendkívül arányokban történik már, így 1884-ben dr. Ring Armin szerint évenként átlag 15—16 millió forint értékű czüstöt használtak el a fotografálásban. Hogy egyebet ne is említsünk tovább, elég ha tudjuk, miszerint magában az amerikai Egyesült-államokban 1889-ben 7 nagy gyár és 30 kisebb intézet dolgozott, melyek évenként majdnem 7 millió tuczat száraz-lemezt produkálnak!

A fotografia irodalma is meglehetősen fejlett, mert ez időszerint csak valami 60 külön folyóiratot (még Japánban is egyet) jegyeztek fel, melyek eskák a fotografia ügyét szolgálják. Egyesületekben sincs hiány; ezideig 161 fotografiai társulat ismeretes, melyekből az Egyesült-államokban egymagában 54 működik. A legidősebb ilyen társaság a filadelfiai, mely már 1860-ban alakult meg és Anglia mellett az Egyesült-államokban virágzik most is leginkább a fotografia. Az amerikai fotografiai-klubok évenként az őszi-téli időszakban azután társas estélyeket rendeznek, hol az egyes tagok vetítő-képekben mutatják be legújabb fotografáikat. Azután egyik társaság a másikkal megküldi cserébe a saját képeit, sőt az angliai egyesületekkel is ilyen cseriszonyban állanak, úgy hogy igen kellemes szórakoztatással és tanulsággal bőven rendelkeznek. A fotografiai nyilvános kiállítását is ott

kezdették meg, nevezetesen 1887 tavaszán New-Yorkban volt az első e nemű kiállítás, 1888 májusban Bostonban, 1889-ben pedig Filadelfiában rendeztek fotografiai kiállítását.

Hozzánk legközelebb, mint tudjuk, Bécsben volt 1888-ban egy internacionális műkedvelő-fotografiai kiállítás, mely október hó 1-én a cs. és kir. osztrák művészeti- és ipar-muzeum helyiségeiben Mária Terézia főhercegeasszony protektorságával nyílt meg és november hó 4-ig folytonosan nagy közönséget vonzott. E gazdag tárlatot a bécsi műkedvelő-fotografusok klubja rendezte, melyen a kiállított képeknek zöme természetesen belföldi volt, a külföldi országok közül pedig Anglia küldött a legtöbb képet, de Németország, Franciaország és Olaszország sem maradt el. A többi államokból, habár csak csekély számú képekkel, képviselve voltak még Oroszország, Svájc, Belgium, Holland és Amerika, tehát a kiállítás csakugyan nemzetközi jelleggel bírt.

A kiállítási jelentésből kiderül, hogy a kiállított tárgyak művészeti értékét tekintve, tájképekben és genreképekben az angolok mutatták be a relatív legjobbat, és általában véve a kiállítás nem remélt mértékben sikerült.

Nálunk a Magyarországi Kárpát-egyesület budapesti osztálya volt az, mely a most május hó 1-én megnyitott kiállítást rendezte. Az osztály ugyanis még 1889 május 28-án elhatározta, hogy állandó fotografiai kiállítást szervez, melynek célja egybegyűjteni hazánk legszebb és legérdekesebb tájainak vagy történelmi fontosságú emlékeinek fényképeit. Ennek megelőzője a megnyitott kiállítás, hogy a sikert némileg előre is biztosítsák és meggyőződjének, vajjon akad-e nálunk is ezen foglalkozásnak sok ápolója, kiálljuk-e a versenyt a külfölddel szemben is.

A mi kiállításunk mind a két kérdésre kedvezően felelt meg, mert láthatjuk, hogy a fotografival nálunk a művelt társadalom csakugyan foglalkozik, sokkal inkább elterjedt foglalkozás már ma is, mintsem várhatuk volna. A külföldiekkel való egybevetés azonban még kellően előkészítve nincs, de ha a magunk sajátos mértékét használjuk, bizvást mondhatjuk, hogy becsülettel megállottunk helyünket.

Budapest természetesen a kiállítóknak legnagyobb részét szolgáltatja, mert a magyar kiállítóknak fele a fővárosból került ki, a többi a vidékről való. Általában a kiállítás két harmada hazai műkedvelők műve, a mi igen kedvező arány, mert bár a nemzetközi jelleg nem mondották ki, de az ellenkezőt sem hangzottattak.

A nem hazai kiállítók közül a bécsi amateur-fotografiai klub megannyi kiváló szép képet küldött be és a kiállítás IV. termét teljesen elfoglalta sőt még a szomszédos termekre is kiterjeszkedett ezen gyűjtemény az egész kiállításnál méltó középpontja. A bécsiek kepein nemcsak a technika, hanem az izléses felszerelés tekintetéből is sokat tanulhatunk. Az ő képeik többsége az úgynevezett platina-nyomású kép, mely eljárással a fotografia az aczélmetszethez vagy rézmetszethez a megtevésztégis hasonlít. Bizonyos előkelőség van ezen képek egyszerű külsejében, melyeknek hatása nem is a részletek legfinomabb kidomborításában, mint inkább az egésznek hatásában gyökerezik. A platina-nyomású képeknek ezen sajátos szépségét alig módosítja az a nem épen kedvező dolog, hogy azoknál nincs meg az az erőteljesség, minőt az egyszerű albumin papírosra készült aranyozott képekkel elérhetni.

A magyar műkedvelő-fotografusok igen változatos tárgyú képekkel mutatták be a legelső alkalommal nyilvánosan magukat. A haza legkülömbözőbb tájait, népviseleteit láthatjuk képeiken és az idegen földeken utazók érdekes képei sem maradtak el. A termeken végig sétálva okvetlenül érezzük, hogy nálunk is már valóban egy számbavehető faktor ez a dolog, melynek e sikerült kiállítás bizonyára csak nagyobb lendületet fog adni.

Valóban öröm látni, hogy nálunk is komolyan veszik a fotografiát, melynek sokoldalú hasznáról mindenki meggyőződhet. E tekintetben a kiállítás épen nem a legelső lépés, mert dr. Wartha Vincze tanár és a kiállítás lankadatlan buzgalma lelkes elnöke már évek hozzatlan óta a műgyetemen külön kollegiumokat tartott a fotografiaról és hogy egyebet ne említsék, nálunk is nem egy intézet van már, melyben a fotografiai reprodukciókkal sikeresen foglalkoznak. Az igaz, hogy ez utóbbi tekintetben még épen nem vagyunk a nyugati országokkal egy

vonalon, hanem a kezdet megvan, mely méltán jó sikerrel kecsegtet. Közvetlen közelünkben egyébként Bécsben Dr. Eder vezetése alatt egy külön intézet van a fotografia számára, a «k. k. Lehr- und Versuchsanstalt f. Photographie und Reproductionsverfahren», mely most már három éve igen szép eredményekkel dolgozik; Berlinben is D. H. W. Vogel tanárnak a polytechnikumában egy külön «Photochemisches Laboratorium»-ja van, sőt Japánban is, Tokióban, alapították már egy külön e célú intézetet, legújában pedig Londonban egy külön fotografiai muzeum berendezését tervezik. Ez az utóbbi dolog azután a legfényesebben tanúsítja a fotografianak rendkívül rohamos fejlődését, mert e téren alig néhány évtized alatt annyi mindenféle új dolog és előhaladás történt, hogy azokról egy külön muzeum nyújthatja csak a kellő áttekintést immár.

Manapság annyi bizonyos, hogy nemcsak a fotografia terén, hanem általában véve annyi mindent tudni, hogy a művelt embernek absolute nincs ideje mindenről tudomást szerezni. Hajdanában a tanulás azért volt bajos, mert bő lére eresztették, nehéz köntösbe bujtatták a vékony eredményeket, pedig idő volt elég. Ma meg már az eredmények bősége az, mely minden téren szinte ijeszítően fenyeget, az idő meg túlságosan kevés. Ezért rövid idő alatt lehetőleg sokat tanulni, egyezőval a gyakorlatiaság, ez a mi korunk egyik jelszava. És ez utóbbi célznak felelnek a kiállítások meg, melyek aránylag rövid idő alatt sokat tapasztalhatunk. Nem is csoda tehát, ha a kiállítások igazi hazája Anglia és csak közművelődésünk érdekében örvendhetünk, ha a kiállítások nálunk is mentől inkább lábra kapnak.

Tisztelet, becsület a Magyarországi Kárpát-egyesület budapesti osztályának, hogy szerény eszközökkel sem riadt vissza, hanem lelkes kitartással a még csak rövid ideig látható kiállításban közművelődésünk gyarapítására e téren is hozzájárult, mert nemcsak a magyar műkedvelő fotografusokat mutatta be, hanem egyúttal a fotografiát illusztrálta is igen tanulságosan, minden ízében gyönyörködtetően.

SCHMIDT SÁNDOR.

SZEGEDRŐL.

A törvényszéki vádlottaknál csak az általános kérdések között szerepel, hogy az illető hova való; a lényegre mindegy. A könyvnél, fájdalom, majdnem az a főkérdés, hogy hol látott napvilágot? Egy szegedi illetőségű könyv már előre fitymáló mosolyt csal a kritikus ajkakra, s e mosoly alatt lappangva szinte ott lebeg már a sententia: «Bűnös és büntetendő!»

Nekem magamnak is vannak Szegeden született szellemi gyermekeim, a kiknek sokkal több küzdelmet kellett kiállaniuk, mint a budapesti kölykeimnek, pedig talán erőteljesebbek, életrevalóbbak ezeknél.

Nagy primitivitás ez s nincs is meg egybeült, csak az irodalomban, mert a fülemilének, ha dalol, nem kételkednek azért a nótájában, hogy nem a városligeti fasorban teszi, hanem valahol a szatmazi bokrok között.

Nekem egyrészt örömet okoz, hogy ez a könyv épen Szegedről jön, az én fogadott szülőföldről. Mert az édes-víz városnak, mely hadi-vitézségével, kereskedelmi életrevalóságával, magyar hűségével, megszerezte czimerébe egy ezredév alatt a pelikánt, aztán a bárányt, majd a phönixet (ez került a legtöbbbe), még szüksége volt egy állatra: a bagolyra. Arra a bagolyra, mely a szép homloku Minerva istenasszony lábainál gubbaszkodik.

A paloták kupoláin csillámok napsugár nem veri ragyogását oly messzire, mint a nyomdák fekete betűiből kilövellő fény.

Egy városnak nem elég, hogy csak paprikája legyen; jobban mutatja, hogy igazi város, ha egy kis attikai só is terem benne.

* Mikszáth Kálmán e czikket Gárdonyi Géza fiatal írónak «Figurák» (fura történeti fura emberekről) című könyvéhez írta, mely közelebb fog megjelenni Szegeden.

Szeged egy rövid évtized óta magasán emelkedik ki az alföldi városok közt mint könyvpiac. Tíz-tizenöt figyelemre méltó mű jelenik ott meg évenként: s ha egyszer az a kérdés támadna, miért követel magának a többi alföldi városoknál nagyobb rangot, nem a nagy házait kellene fölemlítenie, hanem e köteteket.

Mert vegyük föl azt a képzelt esetet — a mi különben világ végeiglen soha se teljesedjék, — hogy Szeged elenyészik e föld színéről és három adat marad fel róla.

Az egyik adat azt hirdetné, hogy *hetvenezer lakosa* volt.

— Épen kétszerannyi, mint Orosházának — mondaná a nyomozó történész.

A másik adat arról szólna, hogy nagy formára, élénk kereskedelme volt.

— Kedvező helyen fektűt — okoskodnék a történész — épen a Tisza mellett.

De amint rábukkan a harmadik adata, hogy tizenöt könyv jelent meg évenként a nyomdái-ban, a historikus élénken vetné papírra: «Itt egy jelentékeny művelt város volt valamikor.»

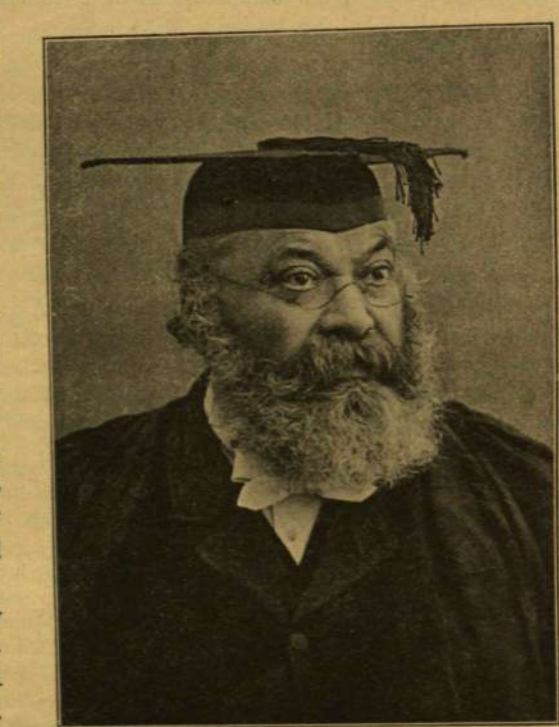
Am sok év sok tizenöt kötetjét lapoztam már át, de egyet sem találtam köztük feltűnőbbet, mint fiatal íróársamnak ezt a könyvét, a «Figurák»-at. Tiszta kék ég alatt derült napsugár mosolyog, — a frissesség harmatja reszket az alakjain. Sok szín, sok szellem s még több elemesség. Csak még az izlésének kell egy kicsit tisztulnia.

Szinte érzem, mikor őt e néhány sorral bemutatam a közönségnek: «No most ugyan erős ellenfelet veszek magamnak!»

De úgy gondolom, nem volt az becsületes s igazi kertész sohasem, a ki azért tapos el üde, illatos virágokat, mert nem ő termesztette.

MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Dr SCHILLER SZINESSEY SALAMON MÁRK.

Duka Tivadar, Londonban élő tudós honfitársunk, a következőket két felünk egy ott közelebb elhunyt magyar héber tudósról:

Márczius 11-én meghalt a cambridgei egyetem egy régi honvéd, a ki méltó arra, hogy néhány sort szenteljünk emlékének.

Szinessy, egy régi rabbi család ivadéka, született Ó-Budán 1820-ban, anyja részről összekötésben állott a Baks-családdal, melynek több tagja híres velencei nyomdász volt már a XV. században. Elemi nevelését apai háznál korán kezdette; tíz éves korában könyvnélküli tudta már az Ó-testamentomot. Tanítványa Venetában, Pesten tanárai voltak Verney, Reisinger és Eichstadt.

Eperjesen Szinessy már az 1848 előtti években magára vonta mint izraelita hitszónok az ottani minden rangú és rendű művelt közönség és az evangélikus kollegium figyelmét. Előkelő nemesi családok tagjai, kezdve az alispántól, sokszor megjelentek Holländer Leo úr házában, az ifjú rabbi ékességét megvalósítani. A kollegiummal pedig mint a héber nyelv tanára jött közelebb összekötésbe s a boldogult Vandrák Andrással gyakori levelezésben állott. A függetlenségi harcz idejében ő is ott volt mint közönvéd a többiekkel s végre mint százados parancsálta hazáját. 1849-ben Török tábornok parancsára lerombolta a szegedi hidat, s megbeszélten Haynan hatalmába került. Elettvesztés közepén menekült Triestbe, honnan sok viszonyosság után Irlandba, Cork városába jutott.

1850-ben már Manchesterben találjuk, mint rabbit, az ottani német zsinagógában, a honnan, mint az évi márczius 12-iki «Times» és az «Athenaeum» említi, a cambridgei egyetemről kapott meghívást, a héber kéziratoknak rendbeszedése végett. 1866-ban a talmud és a rabbinikus irodalom első tanárává nevezték ki, előbb csak három évre, de aztán állását állandóan megtartotta — haláláig. 1878-ban a cambridgei egyetem öt tiszteletbeli tagságot tüntette ki.

A rabbi héberességben rendkívüli mély tudománytal birt és hitsorsosainak ősi hitéhez őszinte meggyőződéssel ragaszkodott. Buzgó és gyöngéd szívű volt s nagy tiszteletnek részese azok részéről, a kik őt közelebből ismerték. Több egyetemi tanár volt rendes hallgatója, azok egyike Professor Cowell (ki az ide mellélt fényképet volt szives számomra megszerezni, mely Szinessy egyetemi viseletében ábrázolja), így ír felőle:

«Mély fájdalomt okozott nekünk Dr. Schiller-Szinessy halála. Egy éve körülbelül, hogy gyöngékedett, még pedig annyira, hogy előadásait az utóbbi időben nem az egyetemi teremben, hanem saját házában volt kénytelen tartani. Én mindig jelen voltam szokásos hétfői óráim, midőn a talmudról értekezett; épen végre jutottunk a Hagigák résznek s megkezdte a Pé-sachim-t. Fájdalom! idő előtt vége szakadt, most már el lehet mondani Vergil szavaival «Opera in medio defixa, reliquit aratra.» Halála én nekem nagy hiányt okozand, mert nekem benső barátom volt, több mint tizenhárom éve már, hogy előadásainak rendes hallgatója voltam.»

Szakmájához tartozó számos munka és dolgozat jelent meg neve alatt különösen az «Encyclopaedia Britannica»-ban, az «Academy» «Expositor» «Journal of Phylology» s más tudományos folyóiratokban. Több czikke fog megjelenni a «Shmith's Dictionary of the Bible» munkában. A héber kéziratoknak lajstroma a cambridgei könyvtárban szintén az ő munkája.

Több ideje, hogy nem láttam, de ha fiamhoz mentem Cambridgebe, Szinessyt az egyetem könyvtárban meglátogattam el nem mulasztottam. Honfitársaival találkozni mindig öröme szolgált, elbeszélgetvén a hazáról s a lefolyt időkről. Londonba csak nagyon ritkán jött be. A leégett eperjesi kollegium felségelésére száz font sterlingnél tetemesebb összeget gyűjtött egybe.

Szinessy Jenában graduált mint doctor philosophiae. Özvegyet, két fiút és két leányt hagyott hátra. Ipswich-ben az izraelita temetőben tették földi maradványait örök nyugalomra márczius 13-ikán.

DIVATOS ÉKSZEREK.

Mennyire különbözik a mostani ékszer attól, mely nagyanyánkat díszítette és nekünk is még annyira tetszett, mikor gyermek szemmel megtekintettük. Oly gyorsan halad a mivelődés e században és oly befolyással vannak izlésünkre az egymást gyorsan követő kiállítások, hogy a különböző népek izlése teljesen átalakítja és megváltoztatja a divatot. Ruháink, butoraink, műtárgyaink alakja és elrendezése hol az olasz renaissance, hol a német goth, vagy pedig a fantasztikus japán formák szerint változik. Mindenesetre a szépségérzék érzék finomul és művelődik fokról fokra.

Az ötvenes években az ékszereket leginkább tömör alakban készítették; a «camée» nagy divattá járt a és híres Salviati Rómában, meg más művészek nem győzték eléggé az illető családok tagjainak arczképeit és más arczképeket köbe vézni. A nehéz

aranykeret görög rajzokkal volt ékítve és ez ék-köveket mellőti és karperecz alakjában boldog-boldogtalan viselte. Most már nem szokták annyira az élők arcképeit «camée»-k gyanánt hordani, mert inkább római és görög tárgyakat alkalmaznak és «Herkules munkáival» a «három gráciával», a «kilencz muzsával ékítik föl magukat. E műtárgyak az egész világon el vannak terjedve.

Sokszor tűnődtem már azon, hová kerülhettek a mostani időben e régi divatu, hasznavehetlenné vált ékszerek, melyek közt sok mint régiség és műtárgy igen nagy becsű. Minap egy szép asszony ismerősömnél megpillantottam egy kis bársonnyal bevont szekrényt, melyre számos szép camée volt erősítve s egy kis kulcsal nyitható üvegfedél alatt igen érdekes és vonzó látványt nyújtott. Ezt az eszmét ajánlom követésre azon olvasóimnak, kiknek sok ily műtárgya és emléke van.

Az akkori fülbevalók nagyságuknál fogva szintén igen alkalmatlanok voltak, sokan egy ezrészszállal, melyet fejükre erősítettek, segítettek azon, hogy fül-cimpáikban kár ne essék. Akkor bizony elég gyakran előfordult, hogy egy ily súlyos fülbevaló keresztül hasította a fülcimpát, és Olaszországban, hol a nép asszonyai igen kedvelték a divatot, nem ritkán lehetett látni két-három helyen is keresztül szakadt fület. A nagyon hosszú óraláncok is sutba dobattak, de némely hölgy úgy használja még, hogy karmantyuját erősíti meg vele selyemszínű helyett.

A karpereczek is igen tömör alakúak voltak, de azokban kisebb változás állt be, a mennyiben hamar megkedvelték a római és görög mintákat és azóta mindig e követésre méltó irányt folytatják. A mell-tüket is leginkább egy régi minta szerint, t. i. paizs-alakban készítik és ez alak nem is fogja soha divatját mulni.

Jött egy idő a mit a nemzeti divat idejének lehetne nevezni. Az angol a jet-ékszert — az ir, az ir kristályokat, — a német, német köveket, — magyar magyar opált és csupa pitykés ezüst gobokot viselt, s úgy a többiek is. Aztán divat lett az ezüstért bolondulni; fényes, oxydált zománczott ezüst ékszer mind szép volt, mert divatos volt.

Most beállt a visszasérés és az előkelő világ igen kevés ékszert visel. Az angol ékszerészek egy különdtsége kerést is intézett a walesi herczegnéhez, kegyeskedjék az ékszer divatját ismét fölvirágoztatni. Ő szokott jóságával meg is ígérte, tett is azonban tetemes megrendelés és több alkalommal leányával együtt ékszerekkel díszítve mutatkozott nyilvános alkalmakkor. Hanem hiába a mostani egyszerű szűk ruhák, a férfiföltényt utánzó kabátok és nyakkendők nem hozhatók összhangba az ékszer viselésével.

De most nézzünk körül és mondjuk el mit viselnek most hölgyeink. Egyike az utóbbi divatoknak az ezüst periódus alatt volt az a sok apró vékony ezüst karikából álló karperecz, mely divat Indiából került hozzánk. Ott a nők nagyon szeretnek színes gyöngyökkel ékített 10—12 lakk karpereczeket viselni. Ha valami ünnepély készül, ott látjuk a keeses, nevető alakokat a barna ékszerész sátra előtt tolongani, hol egy fasznú tég fölött lassan főnek a lakk karpereczek, hogy még ne keményedjenek. A csinos leány kinyújtja karját az ékszerész egy forró késsel szétvágja az a broncsot, a csuklójára csusztatja és vilámgyorsan összeszorítja; a mint a lakk kihul keményedik. A mellett az ékszer szörnyű olesó, egy pár forintért egy tele kalap-skatulyával kapni belőle.

Leginkább szeretik most a lánctalak karpereczeket és az arany ismét előtérbe lépett, a csattokat szép egyes ékkövel díszítik természetesen átlátszóan (á jour) foglalva, ez nagyon növeli fényüket és ragyogásukat. A hold-kő (selenit) most a divat kedvence, mint szerencséthozó k ajándékoknak igen alkalmas; a vöfélyek szoktak vele a nyoszolyóleányoknak kedveskedni. Karpereczekben foglalva gyakran használják, de még többet gyémántokkal körítve melltünek mint csillag, félhold, virág, stb.

Az amerikaiak újban divatba hozták az úgynevezett költői karpereczeket. Az ezüstművesek akár milyen költői mondat, idézetet, közmondást, jelszót kímetszenek fehér és oxydált ezütből. Böles mondasok ilyeténképen alkalmazva helyettesítik a jutalomérmet az iskolás leányoknak. A kedvence költők mondasáiból óriás mennyiségű karpereczek vannak

1. Virágalaku, gyémántos, zománcos hajta. — 2. Virágalaku, gyémántos, zománcos broche. — 3. Levélalaku gyémántokkal ékített zománcos broche. — 4—5. Gyémántokkal ékített hold-kő brocheok.

DIVATOS ÉKSZEREK.

Órával díszített karpereczek. DIVATOS ÉKSZEREK.

raktáron, azonkívül bibliai versek, hol még a könyv és oldal száma sem hiányzik. Fialat érzélgős hölgyek részére is találkozik akárhány jelentőségteljes mondas, mely esetleg félénk udvarlónak a közeledést megkönnyíti, p. o.: «Hej, de bánatos a szívem. — vagy — «A szerelem mindig édes, akár adod vagy te kapod!» — Szerelmem mély, mint a tenger és tisztá, mint a habja!» stb. stb.

Midőn az órák bőrkarperecz lábra kapott, Amerikában azonnal kezdtek az órákat mindenféle dísznek alkalmazni. Minden képzelhető tárgyon lehet egy kis órára bukkanni, a napernyőboton, névcjegytartón, imakönyvön, illatos üvegcsén, még némely nő cipőcsatján is. A mi a karpereczeket illeti, melyekre órákat illesztenek, ezeknek alakja ezerféle, de a bőrt helyettesítette az arany. A legújabb alak erős aranylánc, melynek minden szemét egy gyémánt ékíti, az óra is hasonlóképen gyémántokkal van kirakva. Ezzel az óra ékszerre emelkedett, míg eddig csak hasznos tárgy volt, melyet a nők otthon hagytak, ha estélyi öltözéket vettek magukra. Mért gondol annyit az idővel a mostani nemzedék? Mintha ugyan az az értelem jelenék ebben, mint a hajdani egyiptomiak ünnepélyein a csontvázbán, mely a mulatság közben is a mulandóságra emlékeztetett, csak hogy az órával sokkal tetszetősebb alakban van ez kifejezve.

Miután az órákat a kézen hordják, fölőlegessé vált a lánc és csakis utcai öltözéken viselnek igen rövid láncot, mely golyócskában végződik. A mint egyáltalán egészen kiküszöbölték a nappali ékszer viselését.

A mint a divat nagyon megkedvelte a XIII, XIV, Lajosbeli, directoire és empire utánzatot, ismét nagyon föllendült a szép zománcok kedvelése is. A mostani művészek, kik e szakban dolgoznak, nem állnak elődeik mögött, mert az anyag és a munkarendszer azóta nagyot haladt. Mindenféle dísz tárgyat zománczra ékesítenek, de leginkább a melltüket. Az aranyló divat most a virágokat karolta föl. Az árvaeska, élénk színeivel nagyon alkalmas volt az utánzásra; de most már látni hílen dolgozott löhereleveleket, gyémánt harmateszpeket, lilomot, bársonyos gyopárt, százszerzpeket és a kedvence japáni virágot, a chrysanthemum-ot, mely Japánban szerencsét jelent és nemzeti jelvénynek emelkedett.

Az «empire» divat következtében a régi miniature is érvényesül ismét, de csupán igen apró példányokban, izléses keretben egy néhány ékkövtől környezve még jobban föltűnik a finom színezés.

Estélyeken a gyémánt uralkodik, némely nő csaknem be van borítva vele. Senki sem akar fokföldi gyémántot viselni, mindenki a legtisztább braziliai és golkondai kő után vágyik, s ha elhinnők, hogy mind ilyen, a mit annak adnak ki, szegény Dél-Afrika előtt Európa ékszerpiacra örökre el lenne zárva.

A gyémánt mellett előkelő helyet foglal el még a gyöngy is, s Párisban e télen a fekete gyöngynek volt legnagyobb kelete. A virágalakok mellett, még a renaissance rajzokat kedvelik és a párisi és londoni ékszerészek oly különböző izléses alakban mutatják be kitűnő munkáikat, hogy egy pillantás az ő kirkataikra mindenkinek nagy élvezetet szerez.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

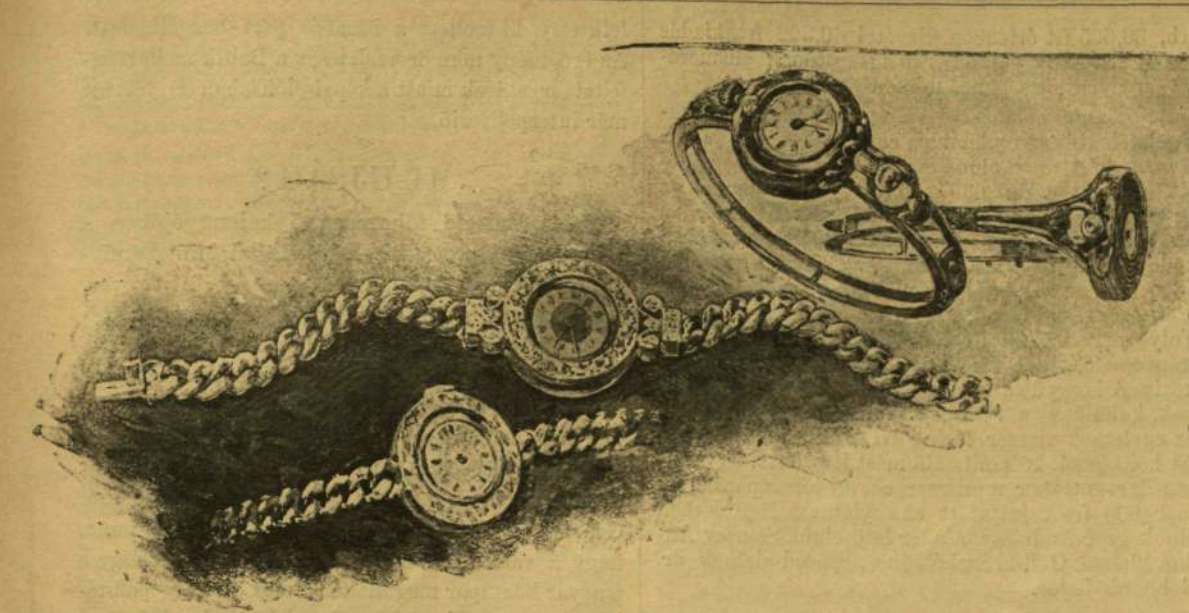
Életem és emlékeim (1828—1890), Koós Ferencz tanfelügyelő emlékirataiból megjelent Brassóban a második kötet is, melyely érdekes följegyzéseit befejezi. Az ötvenes éveknél veszi föl az előbbi kötetben megszakadt fonalat. Koós kiment Bukarestbe, hol ref. lelkész lett. A könyv gazdag a keleten levő magyarságra vonatkozó adatokban. Leírja a bucaresti ref. templom építését, az ottani magyarság életét, részleteket közöl a romániai ref. missio történetéhez, a moldvai kath. egyházakról, a székely kivándorlásról, a Bukarestben megfordult magyar emigránsokról; végül 1868-ban történt hazatérését írja le, s erdélyi élményeit. Közli Veress Sándor volt honvédszázadosnak, a bucaresti magyarság néhai nagyérdemű vezérférfiának és derék írónak arcképeit is, továbbá a ref. templom rajzát. Az Alexi brasói nyomdájából kiküldött 498 oldalal foglaltó vastag kötet ára 1 frt 50 kr.

Az aradi album. Az aradi vértanúk szobrának leplezésekor díszes albumot adnak ki, melyet Zichy Mihály két rajza is ékesít. Az egyik képnek tárgya a nemzeti ébredés, másiké a szabadságharc leverése. Különösen megkapó a nemzeti géniusz az egyikén, s a másikon a rabbilinesek közé vert nemzet ábrázolása. Zichy Mihály e két képének egyelőre csak fényképi másolatát küldte meg Aradra, azonban el fogja küldeni az eredeti rajzokat is.

Az erdélyi közművelődési egyesület albuma már sajtó alatt van s jövő hóban fog megjelenni. Harmath Lujza szerkeszti és magyar írónők dolgozatait fogja közölni. A gazdag tartalom könyv egyik elbeszélése lesz az is, melynek közlését mai számunkban kezdjük meg Gyarmathy Zsigánétól. A szerzőnő szíves volt ezt lapunk számára is átengedni.

A felsőmagyarországi városok életéről a XV—XVII. században, írta dr. Demkó Kálmán, a löcsei főreáliskola igazgatója, kiadta a tud. akadémia. A régi Magyarország társadalmi és családi életének, leginkább pedig a polgári osztályának képét ismereteli a gondos munka, levéltári kutatások után. Pozsony, Nagy-Szombat, Besztercebánya, Kőrmöczbánya, Kassa, Eperjes, Bártfa, Kis-Szeben, Lőcse, Kézsmárk azok, melyek polgárságának életét írja le, mikép mulatott, gondolkozott, milyen volt családi élete, háztartása.

Mikor a szerző egyes intézményeket, szokásokat ismertet, ezeket más országok, vidékek és városok instituczióival, helyhatóságai szabályaival és erkölcsével állítja szembe. Bevezetőleg a városi élet létföltételeiről, a városok jogairól és kiváltságairól szól. A következő fejezetek a lakosság különböző rétegeivel és a városi s egyházi hatóságokkal foglalkoznak. Több szakasza a közrendőrség, városi- és tüzrendőrség és a polgárőrség intézményeinek szentel. Érdekes adatokat tartalmaznak a közegészségügyet, közérközséget és a büntetések tárgyaló fejezetek. Sok tekintetben jellemző az az

Órával díszített karpereczek. DIVATOS ÉKSZEREK.

anyag, melyet dr. Demkó a családi életéről, a nők embereket előjogairól, a nők társadalmi állásáról és egyéb idevonatkozó kérdésekről nyújt. Hogy mikép mulattak régi polgáraink, miben létek örömeiket, az a játékokról, nyilvános mulatságokról és családi ünnepélyekről szóló fejezetek tárják fel. Végül az utolsó lapok a polgárok rendes háztartásába vezetnek be. Ara 2 frt 70 kr.

A magyar tud. akadémia történelmi bizottságának oklevél másolatát, ismerteti Ováry Lipót. A tud. akadémia külföldi levéltárakból a magyar vonatkozású okiratok nagy tömegét másoltatta le. Ezeket időrendi sorozatban állította össze Ováry, megjegyezve, hogy melyik honnan van másolva, ki másolta. Az időrendi sorozat mellett akkép csoportosítja, hogy az ugyanev levéltárból való okiratok együtt találhatók. A nagyobb rész olaszországi levéltárakból való, de van elég Németországból, orosz és lengyel levéltárakból. Konstantinápolyból stb. Nagy könnyebbítés a történetkutatóra, hogy ez oklevelek rövid tartalmát is megtalálhatja Ovárynál, összesen 1215 oklevélet; ezenkívül bő név- és tárgymutatót. A történelmi segédkönyvből ezuttal a 311 oldalnyi első füzet került ki sajtó alól s ára 3 frt. Kiadja az akadémia történelmi bizottsága.

Elbeszélések jelentek meg a Grimm Gusztáv kiadásában megindult «Utközben» című füzetes vállalatban, Prém Józseftől. A füzet, mely 151 oldalal foglal el, három elbeszélést foglal magában: «Az almás szürke» «A feledés útja» és «Garagos Raphael» czímen. Mind a három szórakoztató olvasmány, csinosan írva. Ára 80 kr.

Egyetemes könyvtár, szerkeszti Ferencz József, kiadja Gross Gusztáv Győrben. A legelősebb füzetes vállalatok közé tartozik s az olvasó közönség minden rétegének szól. Már a 31—35-dik füzetek kerültek ki sajtó alól. Egy füzet ára 10 kr. vagy csinos piros vászonkötésben 30 kr. A 31-ik füzetben «Euripides» a hellen tragikusok harmadik nagy költőjéről ír dr. Boros Gábor tanár. Az utána következő kötet «Népdalok a magyar nép ajkán» czimű népdalok gyűjteményét adja 80 oldalon. A 33-ik füzet tartalma: örökség, Obernyik Károly drámája; a 34-iké «A nagy városok földrajzi fekvéséről» dr. Roscher Vilmos tanulságos dolgozata, melyet dr. Szalay László fordított magyarrá. A 35-ik füzetben pedig «Kossuth Lajos élet»-ét találják leírva melegen, Szabesztha Károly zlyomi tanfelügyelő tollából. A vállalat érdekes a közönség érdeklődésére.

Költemények. Irta Gaal Mózes. A kis kötet a Ferencz József szerkesztése alatt megjelenő «Egyetemes könyvtár» egyik füzetét képezi. E vállalat, melyben már eddig is több jórával, sőt értékes munka jelent meg, rendkívüli olesóságánál fogva (egy füzet ára csak 10 kr.) arra van hivatva, hogy széles körökben elterjedjen.

Gaal Mózes költeményei sem egészen érdemtelnek az előzedejére. Bár kiválóbb költői erő és egyéniség nem nyilatkozik bennük, a hétköznapi apró laposok között szép helyet biztosítanak szerzőjüknek. Gaal Mózes a csendes, szelíd érzelmek költője, kötetének mind három cziklusában (I. Család és szerelem. II. Elmékedések. III. Elbeszélések.) a csendes borongás az alapszín. A családi érzelmek közt édes anyja iránti szeretete az uralkodó hang, e mellett a szerelem is nagyon elhalványul s még szerelmi költeményeibe is gyakran bejátszik elköltözött édes anyja emléke. A költő szívét általában a szegények, a boldogtalanok érdeklik, részvéte, szeretete ezek felé fordul. A kereszt alatt terdelő vak koldus asszony, az utczára kitétt árva, a pincez szobában nyüzsgő nyomorultak, a virágáros leány, kit a jöltévő halál vált meg a büntől és nyo-

mortól, ezekkel az alakokkal foglalkozik Gaal Mózes előszeretettel, s hogy még sem hirdet világfajdalmat és osztálygyűlöletet, szívének és izlésének becsületére válik. Jórészt ennek köszönheti, hogy az olvasó szívesen lapozza végig kötetét, bár a közönszeriség, a valódi költői adomány hiánya majdnem valamennyi versét szintelenné teszi.

Folyóiratok. A Petőfi-museum az évi 3-ik füzetét tulnyomólag Ferenczi Zoltántól közöl Petőfire vonatkozó dolgozatokat és adatokat. Legérdekesebbek ezek közt: az Arany és Petőfi barátságáról, Petőfifől tervezett 1847-iki irói szövetségről, Petőfi érdemjeléről s a Petőfi kortársainak kritikáiról szólók. Egy füzet ára 60 kr.

A «Nemzeti Nőnevelés» új füzetében György Aladár azt sürgeti, hogy állítsunk «Kertésziskolákat nők számára». Amerika példájára megantott minket a kertészet nemzetgazdasági nagy fontosságára, pl. a gyér népességi Kalifornia évenként 200 millió forint jövedelmet hoz a gyümölcstermelésből. Az Alföldön s a hegyek lejtőin kincses bányák hevernek felhasználatlanul, mennyi keresetforrás kínálkozik ott a nőnek, de előbb adjunk nekik kerékszkolákat. Sretvizser Lajos «A nőnevelés piperéje ellen» kel ki, nem a ozírálkodó elmekép-zést, hanem szív- és jellemképzést tartva fontosabbnak; Gitta József is «A felsőbb leányiskolák» nagyobb nevelő hatását óhajtani. Közöl a folyóirat egy érdekes levelet Javala Antaláné tollából «A nők helyzetéről Finnországban», mely eléggé szabad és tisztelt. Egy cikik «A francia leány-középkiskolák» nagy eredményeit dicséri, melyek 8 év alatt érettek el. — Az «Ungharische Revue» most megjelent füzetében közli Keleti Károly emlékszedjét Hunfalvy Jánosról, Székely Ferencznek a «Valuta rendezéséről» szóló művét, Vargha Gyula a magyarországi és a nemzetközi buzarekerekéről ir, Pulszky Ferencz «A népvándorlás műemlékeiről» szóló dolgozatát fejezi be, melyhez 15 ábra szolgál magyarázattal. — A Bölcséleti folyóirat, mely dr. Kiss Jánosnak, a szent István társulat igazgatójának szerkesztésében jelenik meg, ötödik évfolyamának első évfolymai kötetében dolgozatokat közöl Székely Antaltól, Steechez Györgytől, Szombach Miklóstól, Nemes Imrétől, Nottér Antaltól, stb.

Uj folyóiratok. Dr. Kiss János, a szent István-társulat igazgatójának szerkesztésében Hittudományi Folyóirat indult meg, mely terjedelmes kötetben évfolymenként jelenik meg, s kiterjed a hitudományi mozgalmakra az irodalomban. Számos dolgozótárs támogatja a vállalatot. — Közegészségügyi Szemle czimen szintén új folyóirat első füzeté jelent meg, dr. Oláh Gyula szerkesztésében, ki a közegészségügyi általános kérdéseinek tárgyalásán kívül különös figyelmet akar fordítani az egészségügyi közigazgatás menetére, az ide vonatkozó ismeretekre végrehajtására. Az első füzetben a szerkesztő a községek feladatairól ir a közegészségügyi szolgálatok terén, dr. Dollinger Gyula az ifjúság testi neveléséről, dr. Fener Natániel közegészségügyi felügyelő pedig a trachoma differentialis kórisméjéről. Dr. Gerlóczy Zsigmond az egyes betegségekkel szemben való védekezésről szól, míg dr. Büben László az influenzával foglalkozik és arra az eredményre jut, hogy az influenza nem ragadós, hanem miazmatikus betegség. Dr. Oláh Gyula az «Egészséges ház» című dolgozatában rámutat a nedves lakások veszélyére. Gyógyfürdőkéről szóló jelentések és apróbb közlemények zárják be a füzetet. Az új folyóirat havonként fog megjelenni.

A «Philologiai közlöny» pótkötetei közül megjelent az idei folyam második kötetének első füzeté. Némethy Géza, az egyik szerkesztő, nagyobb dolgozatot ír be a római költészet korszakairól; Schulzler Adolf a «Himilriche» című középfelnevet

költeményt ismerteti. Majd Gyöngyösi István műfordításai következnek. Hellebrandt Árpád a magyafilologiai irodalomnak tavaly napvilágot látott ter mékeit állította össze. Veress Ignác a «van» alak és mondatánál foglalkozik tüztesen. Id. Pekár Károly Uhlánd és Ludwig egy-egy költeményét fordította le.

Előfizetés. Pongrácz Lajos Ipolyságról előfizetési felhívást adott ki ily című munkára: Kivonatok Hontvármegye 1848—49-diki és 1861-diki jegyzőkönyveiből. A szerzőnek, ki a régi «Jelen-kor»-nak, Kossuth «Hirlapjának» s újabb időkben más lapoknak is irt Hontmegye mozgalmairól, az a czélja, hogy a vármegye többtől eddig megirt történetének egyes részleteihez szintén adalékokat szolgáltatson és pedig a szabadság mozgalmainak korából. A munka három füzetben jelenik meg, s előfizethetni rá 60 kr-ral.

Irodalmi pályázat. A Szent-István társulat dr. Steiner Falop székesfehérvári püspök adományából száz darab arany pályadíjat tűz ki szent Margit életére, korrajz alakjában, tudományos kutatások alapján, de az elbeszélés könyved és vonzó modorában. Az életrajznak az állami és társadalmi kép mellett öseink vallásosságát is ki kell emelni. A nyertes mű a Szt.-István társulat tudományos és irodalmi osztályának tulajdona lesz, mely illusztrálva adja ki. Az illusztrációk érdekében szükséges, hogy a pályázók a szent Margitra, IV. Béla-ra vonatkozó műemlékek, képek, rajzok jegyzékét is mellékeljék. A mű terjedelme körülbelül 15 iv, beküldési határidő 1891 decz. 31-ike.

Az operaszínházban két görög tragédia került színe e hó 22-ikén a nemzeti színház tagjainak közreműködésével. Az egyik Sophokles «Ajás» tragédiája, a másik Euripides szatir-dramája a «Kyklops» volt. Mely az antik tragédiából már az újabb dráma több elemét foglalja magában s az istenes és hősiés nagy vonások helyét adnak benne az emberi jellemzésnek. Háromezer év viharzót és a hellén tragédia-írók óta, de ily nagy idő és teljesen megváltozott erkölcsi felfogás közepette is, még mindig a költészet és plasztika ellenállhatatlan erejével hatnak e művek. Csiky Gergely fordításában és jó előadásban élvezte a válogatott és intelligens közönség a két művet. A földszint eléggé megtelt, de a páholyok közönsége nem érdeklődött.

A színesek, kik rendezési társulási darabokban foglalkoznak, dicséretesen beletalálták magukat a pathosba, a beszéd, a szaválás művészetébe. Nagy Imre műgondal jatszotta, és szavalt a bősé Ajast. Jászai Mari asszony a jó hitvesben egyik legszebb szaváló szerepével lepte meg a közönséget. Mihályfi, Szacsavay, s a többiek is összhangzatosan egészítették ki az antik remekmű részleteit. A kiállítás szép volt. Kisérő zenét Sárosi Ferencz irt. Euripides «Kyklops»-át Szulzer bécsi szerzenző zenéjével mutatták be. A Kyklops az önzés és durvaság alakja, ki csak gondatlanul akar élni. Sok ember mily igazság és drasztikus komikum van e szatir-dramában. Zord főszerepét Szigeti Imre játszotta. Vízvári a Silen komikumát szerencsésen megtalalta. Szacsavay, Zilahi is élénken színeztek e groteszk tarkaság világot, mely a közönségnek sok derűltséget okozott.

A budai színpörben 22-én Jakab Odón «Galambdi Sándor» című népszimtművét adták először. A darab tárgya az erdélyi népéletből merítve, több eleven jelenettel, kevesebb drámaisággal dolgozva. A közönség, mely nem volt nagy számmal, elég jól fogadta a színmű egyes részeit. Az előadásban meg volt az igyekezet.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 19-ikén kettős ülést tartott; először összes ülés volt, aztán a harmadik osztályé.

Az összes ülésen b. Eötvös Loránd melegen és szépen emlékezett meg Stoczek Józsefről, az akadémia alhunyt volt másodlétkéről. Egyszersmind indítványozta, hogy az akadémia festesse le arcképét a képes terem szafpára. (Helyeslés.) Az indítvány fölött a jövő évi közgyűlés határoz. Klein Gyula tartott ezután emlékezéselőt Heer Oszvald külső tag fölött, ki mint botanikus szerzett jürnevet. Svájcz egyik nagybecsűl tudósa volt. Általános növényzeti és rovarani dolgozatai mellett különösen a fossil rovarokra és még inkább a fossil növényekre vonatkozó művei azok, melyek tekintélyt emeltek a természettudósok közt. — Seily Kálmán föltitárk terjesztette elő ezután a jelentéseket. Békésmegye a honfoglalás ezredéves emlékére Haan Lajos csabai lelkeséssel s akadémiai taggal megiratta a vármegye történetét, melyet most felülbírálásra vett az akadémiahoz küldött be a vármegye közgyűlése. Kiadatot a II. osztálynak. Örvendetes tudomásul szolgált, hogy Temesvári város közönsége a Pesty Frigyes irodalmi hagyatékából fenmaradt «Temesvár monográfiája» című munka kiadásához 2000 forinttal járult. A régészeti bizottságnak eddig

adott 5000 frt állami segély fölemelését fogják kérni 7000 forintra. Ezután a *hármadik osztály* ülése következett, melyen *Heller Agost* «Adalékok az anyag problémájához» dolgozatot olvasott föl. Kimutatta, hogy az anyag problémája az energiával elválaszthatatlan kapcsolatban áll. Végül *Réthy Mór* olvasta föl «Termináltan egyenlő területekről» című értekezését. Bolyainak egy bizonyítás nélkül adott tételeit bizonyította, és ennek különböző általánosításait adta.

A földrajzi társaság e hó 16-iki ülésén a társaság védnöke, *Koburg Fülöp herceg* is megjelent, s végig hallgatta a felolvasásokat, melyek *Lóczy Lajos* elnöklelte alatt mentek végbe. Mind a két felolvasás gr. *Széchenyi Béla* ázsiai utazásával foglalkozott, s mind a kettőt az utazásban részt vettek tartották.

Lóczy Lajos bemutatta gr. *Széchenyi Béla* munkáját Ázsiában tett nagy utazásáról, vázlatosan ismertette a munkát és az expedíció tudományos eredményeinek főbb vívmányait. *Széchenyi* utazásának reánk neve is údvös eredménye van; nekünk, magyaroknak nagyon ritkán nyílik alkalmunk, hogy tudományos czélból távoli országokban megforduljunk. *Lóczy* értekezéseinek befejeztével a közönség *Széchenyi Béla* grófot, ki maga is jelen volt az ülésen, élénken megajánlotta. Ezután az elnök bemutatja a jelenlevőknek *Kreitner Gusztáv* japáni főkonzult, ki *Széchenyi* egyik kísérője volt a nagy utban. *Kreitner* Gusztáv német nyelven értekezett behatóan Japánról s kereskedelmi politikai viszonyairól. Érdekesen ismertette s kereskedelmi viszonyait, szót a bel-és külföldi kereskedők közötti érintkezésről, a japán kereskedők társadalmi állásáról. Vázolta a japán nép műveltségi állapotát. Sajnálattal, hogy a művészet terén Japánban bizonyos hanyatlás állott be. Vége hangsúlyozza annak szükségét, hogy az osztrák és magyar kereskedők közül minél számosabban és minél többet kéréssek fel Japán, a mi kereskedelmi viszonyainkra nézve a távol Keleten fölülte kívánatos. A felolvasást megajánlotta.

A *Petőfi* társaság e hó 18-iki felolvasó ülésében *Szabó Endre* tanulságos dolgozatot olvasott föl gróf *Tolsztoj* Leórról, a nagyveny orosz regényíróról, behatóan foglalkozva *Tolsztoj*al, mint művészzel és moralistával. *Komócsy József* E. *Kovács* Gyulának «Szegény ember» költeményét olvasta föl, *Palágyi Menyhért* pedig *Denq* János és *Papp Zoltán* egy-egy költeményét. *Palágyi* Menyhért «Akadémiánk és a nemzeti kultúra» cím alatt foglalkozott a tud. akadémiával, melynek eljárását kritizálta. Végül *Maryitay* Dezső mutatta be *Bodon* Józsefnek «Fény az árnyban» című elbeszélését. A felolvasásokat a közönség figyelemmel hallgatta.

Közzgyűlések. Vasárnap, e hó 18-ikén több jótékony és közművelődési egyesület tartotta közgyűlését.

A *csángó-magyar egyesület* közgyűlésén *Kamer-mayer* polgármester elnökölt. Az igazgatótanács jelentése szerint a társaság nem részesen oly érdeklődésben, minőt hazafias czéjja megérdemelte, azért új főhívalással fordulnak a közönséghez, különösen a pénzintézetekhez, kérve a támogatást. Az egyesület a *Pancsova* körül telepeket bukovinai székelyek sorsát folytonos figyelemmel kíséri, érdekében mindent megtesz, a mit tehet, s most azon van, hogy a kinstartól előlegezett épülethez költségeit a kormány elengedje. A múlt tavasszal vetőmagra a belügyminiszterinmohos küldött 3000 frt a kormány által adott előlegek fejében lefoglalattott. A jelentés említi, hogy a Bukovinszky József-féle 14,000 frtos alapítvány, melyet a csángó-magyarok javára hagyott, még ma sincs az egyesület kezében. A kormány az egyesület régebbi felhívására Déva mellett 20 bukovinai székely család közt (118 lélekkel) földeket osztott ki s így újabb magyar telepek vetette meg alapját. A Rökk-féle alapítványok kamataiban az aldnai és aradmegyei székely-telepek ama lelkeséje és tantói részeseit, kik a csángó-magyarok nevelése és oktatása körül érdemeket szereztek. A pénzádományokon kívül az egyesület a *Szt. István* társulat adományából a bukovinai andrástfalvi református népiskolának 320 darab iskolai könyvet és fali táblákat küldött. Az egyesület összes vagyona 51,292 frt. Múlt évben 5806 frt szaporodás mutatkozott. Az igazgatóság azt javasolta, hogy a bukaresti róm. kath. magyar plébánia és iskola költségeinek fedezésére az évre is 4500 frtot, a romániai ref. iskola szükségleteire 900 forintot és *Drnsbáczky György* bukovinai lelkesnek ismét 100 frtot adjanak. A közgyűlés az andrástfalvi ref. lelkesnek is 60 frt segélyt utalványozott. A Bukovinszky-féle alapítványra nézve felterjesztést intéznek a közoktatásügyi miniszterhez, a belügyminisztert pedig a lefoglalt 3000 frt visszaadására kéri.

Az állat és növényhonosító társaság 24-iki közgyűlését tartotta. Dr. *Szabó József* elnök az állatkert fejlődését esetlel beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. *Grubiczy* titkár felolvasta az évi jelentést, mely szerint a lefolyt évben az állatkert összesen 254,117 egyén látogatta. Állatok létszáma 1082

drb, 36,665 frt értékben. Bevétel 49,322 frt, kiadás 48,095 frt. Aközgyűlés *Serák* igazgatójának elismerését nyilvánította buzgó működéséért.

Az önkéntes mentők egyesülete, mely szerencsétlenségeknél, sebesüléseknél az első segélyt nyújtja, gr. *Andrássy Aladár* elnöklelte alatt tartotta közgyűlését. A múlt évben 6337 esetben vették igénybe az egyet segélyét, még pedig hatóságok 542-szer, a rendőrség 1843-szor, magánosok 3952-szer. A működő egyet tagok száma 222, az ellenőrző orvosoké 48 s az egyesület jól el van látva kocikkal és más szükséges eszközökkel. Fizető tagjainak száma 1139. Folyó évre 22,796 frt bevételt s 27,580 frt kiadást irányoz elő, tehát közel ötezer frtnyi deficitt mutatkozik. A közgyűlés köszönetet szavazott támogatóiknak, különösen a fővárosi törvényhatóságának, mely az egyletnek tízezer forint évi segélyt ad és 57,400 frt költséggel központi állomást létesített, ugyiszint már 600 frtot juttatott az egyletnek. Tiszteletbeli elnök gróf *Andrássy Aladár* lett, elnök *Semsey Andor*, alelnök *Gebléri Szabó János*, második-alelnök dr. *Gebhardt Lajos*.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Az erdélyrészi evang. ref. egyházkerületben 1885-től kezdve részben az egyházkerület által a közelmúltban létesített központi építkezési pénzár, részben, a domesztika alap, részben az országos segélyalap; s néhány helyen az erdélyi magyar közművelődési egyesület támogatásával, nagy számú s nagyobb szabású építkezések s másnemű reformok történtek. Az evang. ref. egyház és a magyarság szoros összefüggése folytán ebben az ország-részben nemzeti fontosságnak mondható haladás könnyebb áttekinthetése végett *Szász Domokos* püspök, mint a haladás kezdeményezője, Kolozsvárt tanagra, sokszorosította *Friedler K.* A tékép s a hozzácsatolt táblázat egyházmegyéek szerint tánteti föl a haladást, ugyanis 1885—1890 közt részben már fölépült, részben most épülő ötvénket új templom, hatvankilenc iskola s hatvan papi lak, ezenkívül 135 templomépileten nagyobb javítások történtek s így az egyházközösségnek majdnem fele részében történt nagyobb szerű változás, sőt az egyházkerület még a Romániában élő ref. magyarokra is kiterjeszti gondoskodását, a mennyiben *Bukarest*ben emeleles díszes új iskolát építtetett számukra, *Brailában* iskola és papi lak számára épületeket vásárolt, *Pitesten* a parochiális telken iskolát, s jövedelmező bérházat emelt. Mindezeknek az építkezések költsége meghaladja a 400,000 frtot, mely összegnek felérésze részint adakozásból gyűlt össze, részint az érdekelt egyházközösségek által állítottatott elő; felerészét az egyházkerület központi pénztára 32 évi 6 és fél százalékos törlesztési kölcsönkép szolgáltatta ki és pedig oly képen, hogy a törlesztési hányadok terhében az egyházközösségek, egyházkerület és a domesztika osztotnak. Az előlegező központi pénztár 1887-ben egy szerencsésen végrehajtott konverzió következtében nyert nagymértvű gyarapodást; kerekasztában 170,000 frt töketöbblet jött létre a pénztár javára. Igen jelentékeny reform a közleklészek szervezése is, melyek némelyike, mint pl. *Maros-Ilyén*, *Piskaben*, *M. Záhon*, *Ördögkeresztúrt*, *Szinýén*, *Detrehemben*, *O. Újfaluban*, *Mihályfalván*, s más helyeken az oláhok közt szétosztortan élő magyarság számára új központokat alkotott. Eddigél 23 új közleklészség szerveztetett, s még 24 szervezés alatt van. Új közleklészségek szerveztettek a nagyobb nemzetiségű városok között: *Beszterczén*, *Medgyesen*, *Segesvárt*, *Szamosújvárt* és *Erzsébetvároson*. *Szamosújvárt*, kivéve ezekben dicsz új templomok is épültek, s ezeken kívül újjak épülnek most a többi nemzetiségű városokban is, pl. *Szász-Régenben* és *Brassóban*. Nagyon óhajtott volna, hogy az erdélyrészi ev. ref. egyházkerületnek ezen nemcsak egyházi és kulturális szempontból fontos, de az Erdélyben szétszórtva lakó magyar faj megmentése érdekében, valóban honmentőnek nevezhető öntudatos és telvszerű munkája, anyagi eszközök hiányában soha ne legyen kénytelen szünetelni.

Püspökválasztás. A dunáninnesi evang. püspökválasztásra beérkezett szavazatokat e hó 20-ikán bontották fel Pozsonyban. Mint előre látható volt, a pánszláv párt jelöltje *Baltik*, türéc-szent-mártoni lelkes, kapta meg a többséget. A 95 érvényes szavazatból 63 esett rá, 32 pedig *Trsctyénzsky* pozsonyi

lelkesre, ki mellett a hazafias párt buzgókodott. Az eredmény nem öröndetes, s a Baltik mellett kifejtett izgatások miatt a képviselőházban is történt már interpelláció.

MI UJSÁG ?

Mária Valéria főhercegnő kelengyében a kalotaszegi varrottas is helyet foglal. Mint *Bánffy Hunyadról* írják nekünk, a három szobára való varrottas már elkészült, és sokan járnak megtekintésére. A három szobára való teljes berendezés (piros, kék és fehér himzésű) valóban meglepő látványt nyújt. A varrottas ily nagy arányokban, gazdagságban még nem szerepelt, s mutatósabbat, festőibbet alig lehet képzelní, mint ily méretekbén a kalotaszegi varrottat, pompás, eredeti fodor vásznon. *Gyarmathy Zsigáné* urnó, a jeles író nő érdeme, hogy a varrottásra föl hívta a figyelmet, s hogy e magyar házi ipar megtalálta az utat a király palotájába is. Az ő felügyelete alatt készültek a kelengye pompás darabjai is. A kelengye egy része a budapesti kereskedelmi muzeumban is ki lesz állítva.

Budapest fővárosi törvényhatósága a királykisasszony esküvője alkalmából tudvalevőleg üdvözölő feliratot intéz a királyi párhos s egyttésen *Ferecz Szalvátor* főhercegehez és *Mária Valéria* főhercegnőhöz. E feliratokat két fiatal művésznők, az első *Schickedanz Albert*, a másodikat *Háry Gyula* készítí.

A műkedvelő fényképezők kiállítására még mindig élénk érdeklődés tárgya. *Császa György* szepesi püspök is meglátogatta, a pünkösdi ünnepek után pedig a bécsi műkedvelő-fotografiai klub testületileg utazik le megtekintésére. Ugyancsak a jövő héten lesz a *Teleki Géza* gróf által felajánlott érmeek odaítélése is. Az érmeeket a látogató közönség ítéli oda, ely formán, hogy minden látogató szavazólapat kap, melyre felírja ama kiállító nevét, kinek képei leginkább megnyerték tetszését. A bizottság a jövő héten a kiállítás helyiségében néhány magyarzó előadást tartat. A jury-bizottság *Teleki Géza* gróf elnöklelte alatt már megkezdte működését.

Budavár 1849-iki bevételének évfordulóját e hó 21-ikén kegyelettel ülték meg a fővárosban. Dél előtt 10 órakor az eselletektől gýász isteni-tiszteletet tartottak a krisztinavárosi templomban, hol az ország-honvédegylet választmánya, a budai honvéd-szobor bizottsága és nagy közönség jelent meg. Délután a *Horváth-kertben* volt gyűlekezés, s onnan a honvéd menház lofogója alatt nagy menet vonult ki a temetőbe, az eselletek sírházhoz. Itt az ország-honvédegylet központi bizottságának alelnöke, *Degré Alajos* mondott szép beszédet. Az egyetemi ifjúság nevében *Lersch Vilmos* szólt babérszorosú tóve a közös sirra. Végül dr. *Szendy Sándor* a szobor-bizottság elnöke emlékeztet meg a hősiés csatákról, s a közönség a «Szózat» éneklése közben omlott el.

A svábhegyi fogaskerekű vasutat meghosszabbították az *Eötvös-villattól* a *Széchenyi-hegyre*, s a szép vidék egyik legregényesebb részéé vált ezzel könnyen megközelíthetővé. Az új vonal megnyitása a szokásos műszaki bejárásal e hó 17-ikén történt meg, s arra az igazgatóság válogatott társaságot hívt meg. A kormány *Lakatos* miniszteri tanácsos képviselte. Az új pályát rendben találták, s a másnap át is adatott a forgalomnak. Egy órakor banket volt a bejárás alkalmából. Felköszöntöket mondták: *Méró János* fővárosi bizottsági tag, *Lakatos* miniszteri tanácsos, *Horn* Ede igazgató stb.

Esküvő. Dr. *Rothfeld Samu*, egyik nagy bécsi lap, a «Wiener Tagblatt» és az «Agence Havas» budapesti levelezője, május 11-én tartotta esküvőjét *Hirsch Nellivel*, *Hirsch Lipótnak*, a Franklin-társulat művezetőjének leányával, a dohány-utcai ízr. templomban. Az esküvőn nagy és díszes közönség volt jelen.

Az országos iparművészeti muzeum számára a közoktatásügyi kormány az álló uton épített új palotát. Az építkezések alapját az a 184,000 frt szolgáltattja, a mit a kormány a kerepesi úti *Belezna*-féle kert eladásából kapott, mely a tanulmányi alap tulajdona volt. Az iparművészeti muzeum ideiglenesen a műcsarnok fölészinti részén van elhelyezve.

Színészeti kiállítás. A budai első magyar színjátszó társaság megalakulásának száz éves fordulóját színészeti kiállítással ülik meg, mely augzustus 15-én nyílik meg a városlegeti műcsarnokban.

A budapesti és a kolozsvári nemzeti muzeumból a kultuszminiszter átengedett a kiállításra minden a színművészetre vonatkozó tárgyat. Arad város átengedi *Szerdahelyi Kálmán* márvány mellszobrát és négy művész és művésznő olajfestési arcképét. A magyar királyi operaház és a nemzeti színház szintén a kiállítás köztéte vannak. A népszínház igazgatója egy operett-szobát állít ki a legjelesebb operettek alakjaival. Az országos színészegylet tá-

nácsa kiállít egy lovagtermet a szindarabjainkban is szereplő történeti alakokkal, továbbá egy paraszt szobát kalotaszegi varrottasból készült butorizzattal, s legkedveltebb népszínműveink főalkaival. Ki lesznek állítva nevezetesebb színházaink és színiköreink rajzai, színesek és színezők egyes és csoportos fényképek, s mindenféle meglekítésre méltó tárgyai. A kiállításban legnevezetesebb művésznőnk és művészeink vesznek részt. A rendezőség fölkerde *Munkácsy Mihályt*, *Zichy Mihályt* és összes külföldön lakó művészeinket egy-egy hírnevesebb színész vagy színésznő lefestésére. A Budapestben lakó művészek közül már számosan vállalkoztak erre. A bizottság a kiállítási szándékokat fölkeri, hogy bejelentéseiket minél előbb tegyék meg az országos magyar színészegylet központi irodájában.

Majálisok. A kir. József műgyemtem földmérő gyakorlatain résztvevő több hallgató f. hó 29-ikén, csütörtökön, zártkörű mérnök-majális rendez a margitszigeti alsó vendéglő termében. A majális este fél kilenc órakor kezdődik. Az oda és visszamene-telre, valamint a külön hajókra érvényes jegyek a mulatság napján a helyi hajók pénztárainál, az *Eskü-téren*, *Lipótvárosban* és *Bombaterben* válthatók, továbbá a műgyemtem segítő-egyesületében naponta 4—5 óra közt, személyenként 1 frt 20 krért. Belepti jegyül a meghívó szolgál. Több tudomány és műgyemtemi hallgatóból álló társaság f. h. 15-én *Bicskén* rendezett majális a város erdejében, melyen a fővárosból is sokan részt vettek, s minden tekintetben jól sikerült.

Pályadíj, mint jótékony adomány. Dr. *Bamberger Béla* fővárosi ügyvéd, ki a tud. akadémián egy pályaművéért 250 frt jutalmat nyert, ez összeget a hírlapírók nyugdíjintézetének adományozta.

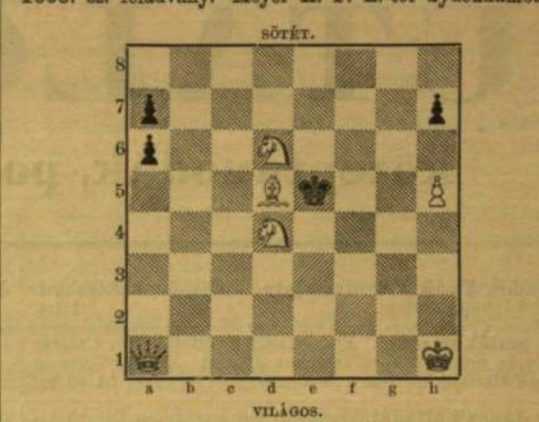
—x— **Fonciére Pesti biztósítói intézet** ez év április 30-ikán tartotta meg rendezévi közgyűlését. Az intézet múlt évre vonatkozó szármalából a következő számadatokat közöljük. A törlekés levonása után fennmaradt díjbevétele az elemi biztósítási ágazatokban 4,080, 204 frt 86 krra, az életbiztósítási ágazban pedig 812,140 frt 2 krra, összesen tehát 5,892,344 forint 88 rrra, míg a tűzbiztósítási ágazat több évre szóló biztósításainak díjállománya 4,935,536 forintot tesz ki. Az 1888. évi készpénz-bevéttellel szemben ennélfogva 137,497 frt 71 kr. többlet mutatkozik. Az életbiztósítási ágazat biztósítási összallománya 16,332,017 frt tőkére és 10,500 frt járadékra emelkedett A díjartalékok az életbiztósítási ágban 2,998,841 forint 27 krt és az elemi biztósítási ágban 749,229 frt 42 krt tesznek, mihez képest az előző évi állományával szemben a viszont biztósítói társaságot illető hányadok levonása után 243,695 frt 36 krt szaporodást tüntettek fel. Víz-szontbiztósítási díjak fejében az elemi biztósítási ágazatokban az intézet 1,343,925 frt 49 krt és az élet biztósítási ágban 26,798 forint 10 krt fizetett. Az intézet saját számláját terhelő károk fejében az elemi biztósítási ágazatokban 1,930,110 frt 27 krt. és az élet-biztósítási ágban 151,559 frt 42 krt fizetett ki. Az intézet által művelt biztósítási ágazatok, a jégbiztósítási íg kivételével, végérményeiben megfelelő nyereséggel zárultak. A díjartalékok és a tartaléktőkének fent jelzett jelentékeny szaporítása és tetemes leírások után fennmaradt tiszta nyereségből részvényekint 5 frtnyi osztalék kifizetése indítványoztatott és fogadtatott. Az intézet tőkét, ide nem érve a képviselőségeknél levő pénzkészletet, számla követeléseit és képviselőségeknél s ügyfeleiml künlvő követeléseit egyenlegeit, következőkép vannak elhelyezve: A m. földhitelintézet és a pesti magyar kereskedelmi bank zálogleveleiben 485,982 forint 50 kr. Magyar vasuti kölcsön, föld teher mentesítési, jelzálogos urbárváltási kötvényekben és budapesti lánchíd elsőbbségi kötvényekben 736,938 frt 75 kr. *Kassa-oderbergi* (eperjes-tarnovi) vasuti elsőbbségi kötvényekben, erdélyi, alföldi-Bumi, kassa-oderbergi, báttaszék-dombóvár-zákányi és magyar-gácoszszági vasuti részvényekben, kisorsolt értékpapirokban, künlvőle sorsjegyekben és átmeneti kamatokban 670,552 frt 58 kr. Az intézet központi pénztárainban 74,154 frt 50 kr. Tárcebeli váltókban 119,857 frt 22 kr. M. kir. kinstári jegyekben, budapesti takarékek postatakarékpénztári betétekben, valamint banknál 798,673 frt 84 kr. Értékpapirokra és az intézet életbiztósítási kötvényeire adott előlegekben 471,433 frt 41 kr. Jelzálog-kölcsönökben 21,356 frt 70 kr. Az intézet budapesti és bécsi tehermentes házaiban 1,681,858 forint 59 krajczár. A túlélési biztósítási csoportok tőkében 156,552 frt 60 kr.

HALÁLOZÁSOK.

THURN-TAXIS HELENA hercegnő, királynéknk idős nővére, meghalt *Regensburgban*, s e hó 20-ikán temették el. Az elhunyt hercegnő anyja volt *Thurn-Taxis* Albert hercegnék, *József* főherceg leánya vőlegényének, ki a család idősöb őágának feje. *Thurn-Taxis* Helena szül. bajor hercegnő s 1834 április 4-én született, 1858-ban férjhez ment *Thurn-Taxis* Miksa hercegehez; esküvőjüket *Possenhofenban* tartották. 1859. január 1-én született első gyermekük:

SAKKJÁTÉK.

1603. sz. feladvány. *Meyer H. F. L*-től *Sydenhamban*.

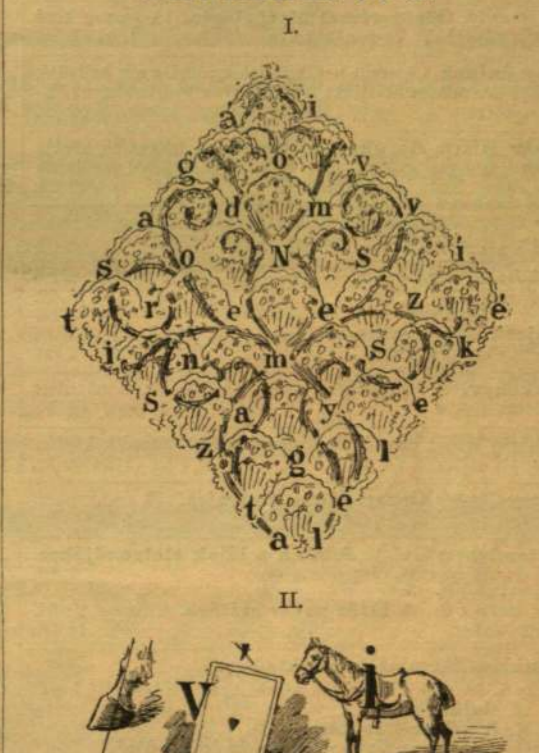
Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.
Frankenstein E. N.-től.

Az 1597. számú feladvány megfejtése.

Megfejtés.
Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Ve1-b1 ... Fg6-b1 : (a) 1. ... Kc5-d6 : (b)
2. Hd6-f7 ... Ke5-f5 2. Vb1-b5 ... Kd6-c5
3. Fa2-b1 mat. 3. Vb5-b4 mat.
b. c.
1. ... c6-c5 (c) 1. ... Fg6-h5=8
2. Vb1-f5 ... t. sz. 2. Hd6-c4 ... Ke5-d5 :
3. V v. H mat. 3. Vb1-f5 mat.

Helyesen fejtették meg: *Budapest*: K. J. és F. H. — *Andorfi S.* — *Kovács J.* — *Tarnóczon*: *Németh Péter.* — *Nagy-Körösn*: *M.* — *A nagybörsei polgári kör* sakk-kedelői. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNYOK.

A «Vasárnapi Ujság» 19-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Dumaparti körasut.*

HETI-NAPTÁR, május hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israellita
25.V. E Pünkösöd vas.	E Pünkösöd vas.	13 G Olic. vt.	6 Schab.
26.H. Pünkösöd hétfő	Pünkösöd hétfő	14 Izidor vt.	7 Schab.
27.K. Pazzi Magd.	Béda	15 Pakóm	8 Mich.
28.S. Emil vt.	Emil	16 Teodor	9
29.C. Maxim. pk.	Izsák	17 Andronik	10 Náh.
30.P. Nándor hv.	Nándor	18 Péter Dén.	11
31.S. Petronella	Petronella	19 Patrik és t.	12 S. N.

Holdváltásai. ☽ Első negyed 26-án 11 óra 50 pk. este.
Felolós szerkesztő: **Nagy Miklós.** (L. egyetem-tér 6. szám.)

Schwarze Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.65
p. Meter — glatt und gemustert (ca. 180 verscho. Qual.) — versendet rohen- u. stickweise perth- u. zollfrei das Fabrik-Dépot **G. Henneberg** (K. u. K. Hofliefer.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

JUTALOM-KÖNYVEK

középtanodák, polgári-iskolák és tanintézetek számára.

Áldor Imre. Deák Ferencz élete. Emlékkönyv. Képekkel. Angol vaszonba kötve 1 frt.	Jókai Mór. Kis dekameron. Válogatott beszédek a serdülő ifjúság számára kizemelve s itt-ott módosítva. Kötve 2 frt.	Toldy L. Magyar Szent Erzsébet élete. Kötve 1 frt. Ugyanaz pergament papíron díszkötésben 5 frt.
Arago emlékbeszéd. Francziából fordították dr. Császár Károly és Kont Gyula. Tartalmaz Carnot, Monge, Volta és Ampère életrajzait. Vaszonba kötve 2 frt 40 kr.	A magyar nemzet története. Regényes rajokban. Első kötet. IV. javított kiadás. 17 képpel, kötve 3 frt. Második kötet kötve 3 frt. Harmadik kötet kötve 3 frt.	Toldy Ferencz. A magyar nemzeti irodalom története a legelső idők óta a jelenkorig rövid előadásban. Negyedik kiadás. Félbörkötésben 3 frt.
Arany János balladái. Fejtegeti Gregus Ágost. Díszkötésben 2 frt 50 kr.	Jósika Julia. Pályavetető fiatal leányok számára. Második kiadás, átdolgozta K. Beniczky Irma. Díszkötésben 2 frt 80 kr.	A magyar költészet története az ősidőktől Kisfaludy Sándorig. Második kiadás. Czimképpel díszkötésben 3 frt.
Magyar balladák könyve. Arany J. arcképpel. Két kötet. Kötve 2 frt.	Kerekyártó Árpád. Hazánk évtárlapjai. Magyarország történetének kortani ábrázolása 884-1849. Füzve 5 frt.	A magyar költészet kézikönyve a mohácsi vészről a jelenkorig. 2-ik átdolgoz. kiadás. Öt kötetben 10 frt. Kötve 12 frt.
Beniczky I. A világ népei. Nemzeti viseletek csarnoka. Számos színezett képpel. Kötve 2 frt.	Kisfaludy Károly költeményei, a költő arcképpel. Kötve 1 frt.	Tompa Mihály. Virágregék. Hatodik kiadás. Vaszonba kötve 4 frt. Francia bőrbé kötve 5 frt.
Bernstein A. A természet könyve. Közérdekű olvasm., a természettudom. köréből. Öt kötet 10 frt. Kötve 13 frt.	Kisfaludy Károly válogatott munkái két kötetben. A költő arcképpel. Második kiadás. Vaszonba kötve 1 frt 60 kr.	Vámbery Armin. Indiai tündérmesék. Az érettség előtti ifjúság számára. Angolból fordította Jónás János. Második kiadás. Vaszonba kötve 2 frt 40 kr.
Castillo Diaz Bernál. Mexikó felfedezése és meghódítása. Átdolgozta dr. Brozik K. 1. térk. Füzve 1 frt 20 kr.	Kisfaludy Sándor összes regéi. A költő arcképpel. Vaszonba kötve 1 frt 60 kr.	Verne Gyula. A föld felfedezése. I. kötet. A híresebb utazók története a legelső idők óta XVIII. századig. Ford. Dr. Brozik Károly 2 frt. II. kötet. A XVIII. század híres hajósi. Fordította Dr. Brozik Ároly 2 frt.
Church Alfréd. Elbeszélések a görög tragikus költők-ből. Angolból fordította és jegyzetekkel kísérte Négy László. Négy színes képpel. Vaszonba kötve 1 frt 50 kr.	Kölcsey Ferencz versei, a költő arcképpel. Kötve 1 frt.	Vértési Arnold. A félkelembű ország. Regényes utazás Japánban. Sok képpel, kötve 2 frt.
Cottin. A szibériai száműzöttek. Francziából fordította György Aladár. Füzve 80 kr.	Krók Klára. Az élet iskolájában. Elbeszélés levelekben. Németből Koszma Józsefné. Füzve 1 frt 20 kr. Díszkötésben 1 frt 50 kr.	Vezérszillagok, világos felvétel a költői gondolatok honi és külföldi emlékeiről. Műveiből. Díszkötésben 3 frt.
Cox György. Görög regék. Az eredeti angol második kiadás szerint magyarra fordította s bevezetéssel ellátta Komáromy Lajos. Vaszonba kötve 2 frt 80 kr.	Lamb Károly és Mária. Shakspeare-mesék. Angolból fordította, bevezetéssel és Schakspeare rövid életrajzával ellátta Mihály József. Vaszonba kötve 2 frt 40 kr.	Warga Lajosné. Róka Teréz. Lányok könyve. Fiatal lányok számára. Kemény kötésben 2 frt.
A mythológia kézikönyve. A 3-ik kiadás után fordította és a finn mythológiával bővítette dr. Simonyi Zeigmond. Díszkötésben 1 frt 50 kr.	Majthény István. A regélő István bácsi. Műlatva oktató családkönyv a nép számára, számos ábrával 80 kr.	Wohl Stefánia. Regék. Második kiadás. Képekkel. Kemény kötésben 2 frt. Díszkötésben 3 frt.
Csiky Gergely. Görög-római Mythologia. (A szöveg közé nyomott képekkel.) Vaszonba kötve 1 frt 80 kr.	Mommsen Tivadar. A rómaiak története. Az ötödik kiadás után a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Toldy István. Nyolc kötet. Füzve 16 frt.	Zrinyi Miklós gróf. Szigeti veszedelm. Az első 1661. kiadás után. Ötödik kiadás. Díszkötésben 2 frt.
A magyar dalnok. Legjobb nemzeti dalok, románcok, balladák és egyéb szavakra alkalmas költemények gyűjteménye. Vaszonba kötve 80 kr.	KIS NEMZETI MUZEUM. Egy-egy kötet 50 kr.	Kiszemelt füzetek az „OLCSÓ KÖNYVTÁR”-ból. Szerkeszti Gyula Pál.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	1. A magyar dalnok.	Kölcsey Ferencz válogatott szónoki művei. 60 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	2. Kisfaludy K. válogatott munkái. Két kötet.	Pope S. A műbírálatról. Tanközlöny, angolból ford. Lukács József. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	3. Regénygyűjtemény. Jósika Miklós legelső beszédeiből.	Boissier Gaston. Virgil. Francziából ford. Vég A. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	4. Robinson Crusoe élete és kalandjai.	Macaulay T. B., Milton. Angolból ford. B. P. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	5. Tündérmesék.	Quintus Horatius Flaccus. A költészetéről. Levél a Piszkóhoz. Ford. Czuczor Gergely. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	6. Boldogháza. Buzdító és oktató történet.	Flegler S. A magyar történetírás történelme. Sayous Ed. A magyar történelem kútfőiről. 60 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	7. Magyar népdalok.	Lessing G. E. Laokoon, vagy a festészet és költészet határaitól. Fordította és bevezette Braun Zeigmond. 50 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	8. Magyar hősköltemények.	Fraknoi V. H. Lajos és udvara. Történeti rajz. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	9. A magyar népdalok.	Flegler S. Kölcsey F. Némethől ford. ifj. Szinyei J. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	10. Abafi. Regény. Irta Jósika Miklós.	Kazinczy Ferencz. Magyarországi utak. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	11-12. Magyarország története a legelső idők óta korunkig. Két kötet.	Flegler Sándor. Szalay László és munkái. Fordította ifj. Szinyei József. 50 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	13. Kisfaludy S. válogatott munkái.	Dayka Gábor költeményei. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	14. Történelmi adomák és jellemrajzok.	Körner Tivadar. Zrinyi S. omoruj. 5. fev. ford. Szemere Pál. 40 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	15-16. Jókai Mór válogatott munkái. Két kötet.	Andersen. Regék és mesék. Ford. Miksa Bernál. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	17-18. A szabadság hősei és vértanúi. Irta Kuliflay Ele. Két kötet.	Schiller. Mózes küldetése. Ford. Juran Gy. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	19. Kölcsey F. válogatott munkái.	Taine H. Az eszmény a művészetben. Francziából fordította Harrach József. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	20. Tréfás versek.	Lessing Gotthold Ephraim. Bolcs Nathán. Drámai költemény 5 fev. másban. Némethől ford. Zichy A. 50 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	21. Csokonai válogatott versei.	Beulé. Augustus családja és kora. Francziából átdolgozta Molnar Antal. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	22. Franklin élete. Irta Hémert. Fordította de Gerardo A.	Macaulay. Barère Bert. and. Angolból fordít. Angyal D. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	23-24. Mathews. Hogyan boldogulunk? Két kötet.	Bodenstedt Frigyes. Shakspeare élete és művei. Némethől fordította W. J. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	25-26. Fáy András meséi és aphorizmái. Két kötet.	Berzsenyi Dániel versei. Hatodik kiadás. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	27-29. Boross Mihály válogatott kisebb munkái. Három kötet.	Telesi László gróf. Kegyezs. Szomorjáték. 40 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	30-31. Vértési Arnold beszédei. Két kötet.	Kölcsey Ferencz versei. Ötödik kiadás. 40 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	32. Az ós római idők. Simons Tivadar után Bús V.	Kont Imre. Aristophanes. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	33-34. Kane a sarkutazó. Két kötet.	Szilágyi Sándor Történeti rajzok. 60 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	35-36. Knigge Adolf b. Érintkezés az emberekkel. A 15-ik jav. kiadás után ford. Nagy István. Két kötet.	Zschokke Henrik. A szegény viltshirei lelkes naplójából. Beszély. Némethől ford. Sz. M. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	37. Erdély története. Az ősidőktől korunkig. Egybeállítva Kuliflay Edé. 20 kr.	Gaius Valerius Catullus versei. Ford. Csengery J. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	38. Verne Gyula. Híres utazók és híres utazások története. Fordította Vértési Arnold.	Gyalui Pál. Báró Eötvös József. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	39-41. Pestalozzi Henrik. Lénárd és Gertrud. Ford. Zsengery Samu. Három kötetben.	Tennyson Alfred. Arden Enoch. Angolból János G. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	42-43. Legouvez Ernest. Atya és fia a XIX. században. Ford. Feliski József. Két kötet.	Göthe F. Hermann és Dorothy. Ford. Hegedüs István. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	44. Bányai János. A Szántó család története. Elbeszélés az ifjúság és nép számára.	Collins Vilmos. Sophokles. Angolból ford. Kont I. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	45-46. Hufeland Krisztof. Makrobiotika, vagy hogyan hosszabbítsuk meg életünket.	Kisfaludy Sándor. Összes regéi I. 70 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	47-48. Könyves Tóth Kálmán. Falusi történetek.	Kisfaludy Sándor. Összes regéi II. 50 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	49-50. Almásy János. Magyar közmondások gyűjteménye különösen tekintettel az életbölcsességre és nevelésre. (Több mint hatvezéres közmondás.)	Bessenyei György. A Philosophus. Vigjáték 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	Pasteiner Gyula. A művészetek története. A legelső idők napjainakig. 352 ábrával. Díszkötésben 8 frt.	Tennyson Alfred. Költői beszédek. Feuchtersleben Ernő br. Adalék a lélek életrendjéhez. Fordította Kékner Lajos 40 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	Schneider képes átlása. A természettudományi földrajz kézi átlása iskolai és házi használatra. Magyarra ford. Gönczy Pál és Hunfalvy János. Második kiadás. Füzve 1 frt 50 kr.	Fáy András. Erzelgés és világ folyása. Beszély levelekben. Harmadik kiadás. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	Találványok könyve, ismeretek a kézműipar és műipar mezéről, a földművelés-, ipar- s kereskedelemügyi m. k. miniszter megbízásából és az országos magyar iparügyesület felügyelése alatt több ideiglenes munka alapján dolgozta Freesky János. Négy kötet. Két vaszonkötetbe kötve 13 frt.	Bernardin de Saint-Pierre. Pál és Virginia. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	Tarkányi Béla. Ifjúság kalauza az órik életre. Katolikus imakönyv énekekkel és zsoltárokkal. Vaszonba kötve, aranyvassal 80 kr.	Kemény Zeigmond. Elet és irodalom. 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	Hajdonok érvényesítői, kathol. imakönyv. Zsebkönyv vaslapra. 30 kr.	Schiller. Wallenstein halála. Ford. Hegedüs I. 40 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	Francia bőrbé, díszkötésben 3 frt.	Goldsmith Oliver. A wakefieldi pap. Ford. Áca Zeigmond. 50 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	Kék vagy vörös bársonyba kötve 3 frt.	Roscher Vilmos. A nemzetgazdaság a klasszikai ókorban. Fordította M. G. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.	Kis 8-rét alakban francia bőrbé díszkötésben 5 frt.	Boileau. A költészetéről. Tanközlöny 4 énekben. Fordította Erdélyi János 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.		Andersen János Keresztély. Képeskönyv képek nélkül. Dánból fordította Schenck Gyula 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.		Coppée Ferencz. Kisebb művei. Fordította Csiky G. 20 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.		Forster-Arnold Floryenne. Deák Ferencz. Életrajz. Angolból fordította Pulzky Ágost. 60 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.		Gyalui Pál. Szilágyi és Hajmási. Költői beszédek 50 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.		Szentjóni Szabó László. Mátyás király vagy a nép szeretete jámbor fejedelmek jutalma. Nemzeti érzékenyséjének 30 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.		Longfellow Henrik. Hiavata. Az amerikai indus hitrege. Angolból fordította Tamási Gyula 40 kr.
Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémia megbízásából fordította Jónás János. Négy kötet. Füzve 16 frt.		Kazinczy Gábor. Emlékbeszéd Szemere Pál felett. 30 kr.

Kwizda köszvényfolyadékja

évek óta kipróbált háziszser
esőz, köszvény és idegbajok ellen.

Valódiilag csak az itt mellékelt védjeggyel. — Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszerárában.
Főletét Magyarország részére: Budapest Török József gyógyszerárában.
Egy üveggel 1 frt o. é.

Naponkinti postai szétküldés a fő-letét által:
KWIZDA FERENCZ JANOS,
osztrák cs. kir. és román kir. udv. szállító kerületi gyógyszerárára Korneuburgban, Bécs mellett.

VÉGHLESI VERA-FORRÁS.

Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szén-savdus, égvényes savanyuvize.

VEGHLES-SZALATNÁ-n (Zólyom-m.)
Mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban:
Erzsébet-körút 56-ik szám alatt.
Telephon-összeköttetés.

Számos raktár a vidéken.

50 év óta sikerrel használtatik!
Szeptől és májfoltozat, valamint az összes bőrtisztítószereket előtávolítja a jótállás mellett a **Spitzer-féle szepölő s májfoltozó arczkenőcs s Salvator-zsappan** használata által, 1 üveg ára 50 kr. Ajánlom ma csak bőrtisztítószereknél a **„Milor-arczenőcsöt”,** 1 tégely ára 60 kr. — **Kittinó-nyári risspor** 1 doboz 1 frt, kis doboz 50 kr., 1 tégely **Spitzer-kenőcs** 35 kr., 1 darab **Salvator-zsappan** 50 kr. Műtán többféle utazások léteznek, s a Spitzer és Miloz kenőcsök használata zsappanba saját czégem be van nyomva és csak ezen czégemmel ellátott „Salvator” zsappan tekinthető valódinak. A Spitzer-kenőcs földelen pedig a Salvator-fej domboru nyomásban v. n. felintette. — Raktár Budapest Török József gyógyszerárában, király-utca 12. szám. Postai megrendelések utánvétel mellett azonnal eszközöztetnek.

Elismerő levél.
Győr (Torontál m.) 1889. júl. 6.
Tisztelt uram! A mult hóban küldött 3 adag szepölőkenőccsel stb. nagyon meg vagyok elégedve. En ugyanis már 18 éve, hogy ezen kittinó hatású arczkenőcsöt öntől a legnagyobb meglepéssel veszem és biato-ítom, hogy megrendelői száma szépen gyarapodott általam és fog is. Ugyiszintén most is kérek 6 tégely szepölő elleni arczkenőcsöt egy barátom számára. Udvozzellett szepölő elleni arczkenőcsöt egy barátom számára. Udvozzellett Várkonyi Sándorné.

Legjobb és Leghírnevesebb
Pipere Hólgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATZERESZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Walla József

ezementáru-gyára
építési anyagok raktára
Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 13. sz.

Vállalkozik:
Graniterazók,
Betonirazások,
Csatornázások,
Szökőkutak,
Czementlapok és
Mozaik lapokkal
kövezések
elkészítésére stb.

Gyári raktára a gartenau Portlandi cement és vízhatlan mész-gyárnak.

STEINZEUGROHREN

Gyári raktára a gartenau Portlandi cement és vízhatlan mész-gyárnak.

LÁTCSÓ

A legelőnyösebb és legjobb valamennyi kettős tábori látcső közül a mi, újonnan javított látcsőnk (Distanzglas).

Ezen eszköz tiszta, színékküli, 43 mm objektív-átmérővel; minden szemre alkalmas, még a legmesszibb távolságot is, tökéletes élességgel és tisztán mutatja; s katonai egyéneknek, valamint utazás- vagy színi előadásra egyaránt kitűnő. — E látcső 8 üveggel bir, 4j-szeres nagyítással, compasz és borszikkjal közvetlenül az eszközön, valamint szilárd börtökkel s szajjal; dbonkint 9 frt vám- és viteldíj-mentesen. 4193

6 lenesével, szín nélkül, egészen finom fémbe dolgozva, legnagyobb távolságokat élesen és tisztán mutatva, 15-ször nagyítva 5 frt; 18-szor nagyítva 6 frt; vám- és viteldíj-mentesen.

Árak utóérhetlenül alacsonyak! Szállítás csak utánvét vagy az összeg előleges beküldése mellett.

Sedelmaier & Schultz, Optische Anstalt, München, 17 Theatinerstrasse 17.
Legnagyobb raktár látészerei készítményekből, Münchenben.

Hölgyeknek! I. Keleti pipere-nyel, a női test szépségére; II. A nők titka; III. Művészet a férfiak szerelmessé tételére; IV. Művészet a házias élet boldogj tételére. Mindegyik 4 íren érdekes munka közül frt 1.25, elegáns kötésben frt 1.50; **Lassitzky Zsigmond, Graz, Vilefortgasse 20.**

A legjobb brünni szöveteket eredeti gyári árak mellett a **Siegel-Imhof** féle finom posztgyár szállítja **BRÜNNEN**. Egy elegáns tavaszi vagy nyári uri öltönyhez elegendő egy szelvény 3:10 mtr hosszúságban, a mi megfelelő 4 bécsi rónék. 1 szelvény ára 4.80 közönséges 7.75 finom 10.50 nagyon finom 12.40 legfinomabb

valódi gya uból.
Továbbá nagy választékban kaphatók: Selyemmel átszőtt kammarok, felöltőkhöz való szövetek, vadászok és kirándulók részére lovak, peruvienne és tosking szalon-öltönyök, rendező szerelmessé-határozott posztók hivatalnokok részére, mosható szövetek urak és gyermekek részére, valódi pipék, mellényzövegek stb. **Keszességet vállalunk, hogy 10 árut, mintaszertől a legmagasabb szintig szállítjuk. Mindegyik ingyen és bérmentve.**

J.H. Merck's Schwarzer Johannisbeersaft.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV. k., egyetem-utca 4-dik szám alatt.

SCHLICK-féle Vasöntöde és Gépgyár

Részvény-Társaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váci-út 1696/99. sz. Városi iroda és raktár: VI., Podmaniczky-utca 14. sz.

Ajánlja a cséplési időnyre kitűnő szerkezettű gőzcseplő-készületeit, locomobiljait és vaskeretű gőzcseplő-gépeit, továbbá járgánycseplő-készületeit, gabonatisztító-rostait (Baker-és Vidats-rendszerek) és konkolozóit

Készletben vannak: Eredeti kéveköto- és marokrakó arató-gépek, eredeti amerikai fűkaszaló-gépek, szénagyújtók, stb.

SCHLICK-féle szab. 2 és 3 vasu ekék, szab. Schlick-féle mélyítő-ekék, mélyítő-ekék övezetékkel, eredeti Schlick- és Vidats-féle egyvasu-ekék, talajmivelő eszközök, boronák és rögtörök.

Szab. Schlick-féle Haladás sorbavető-gépek szőrvetető-gépek. Takarmánykészítő-gépek, daráló, morzó-lók, őrlőmalomok és olajmalom-berendezések.

Legolcsóbb árak. Előnyös fizetési feltételek. Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Kedves ügyfeleinkkel vegett

Latzkovits A.

cs. és kir. szabarm. fehérneműgyáros, Budapest, IV. k., váci-utca 22. sz. a.

Fehérnemű és férfi-divat-cikkben különleges újdonságait

u. m.: fehér és színes ingek a legjobb kiállításban, lábravalók minden szabásban, francia és angol nyakkendők, keztyük, zsebkendők, gallérok, kézelők, harisnyák, uti sapkák és takarók, eső-ernyők, botok, kézelő-gombok stb. valamint dúsan felszerelt raktárát Dr. Jaeger G. tanár-féle normal árakban eredeti gyári árakon. — Továbbá:

VI. ker., Andrassy-út 3. sz. a.
illatszer- és piperezsappan-üzletében

az első bel- és külföldi cégek legfinomabb gyártmányainak nagy raktára, u. m.: angol és francia illatszerek, kézi zsappanok, fogporok, paszták, szájjvizek, rizsporok, poude-ek, üditő szobailatok, valamint illatos párnák, kendők, keztyű- és papirtartók, hajtók, fésűk, fog-, haj-, köröm

